

Modus legendi abbreviaturas
Nürnberg, Friedr. Creusser 1476.

Hain-Winship *11465

$1200

C

Iudex iudicium dexius sponsalia crime

M

Dant — Consulere 3 ius extra iudicium allegare
Postulare 3 ius in iudicio allegare
Arguere 3 factum parte in iudicio allegare

P qui factum 3 et ius mediante
P quod allegans 3 factum et aliud mediante

Georgius Auer est
possessor huius
libri . 15.
. 5. . 4.
Anno

O diues diues, non omni tempore viues,
cur Janua claudis cum voce pauperis audis

Incipit lib' dās modū legendi abbreuiaturas in vtroq; iure

Quia preposterus est ordo prius humana petē subsidia vt illis deficientibus diuini fauoris gracia postuletur · vt de · con · di · i · c · omnis christianus in fi · Et in pñ · Apparatus · Job · an · li · vi · ymmo eciā bono peraguntur exitu · que malo sunt inchoata principio · vt lxi · di · ca · miramur · i · q · i · principatus · & · c · Cum Paulus · Ideo diuino primitus implorato presidio cū iuris vtriusq; sciencia / tam legum q̄ canonum preciosissima / non ammiculatiua sed principalis et sacratissima · ymmo diuinitus inspirata / sit maxime compotens principibus / comitibus · baronibus · militibus / ceterisq; nobilibus · clericis atq; generosis personis iurisdictionum & iuriū ipsorum manutencionem habentib' statui / vt huius vtriusq; iuris / scilic; canonici et ciuilis noticiā aggredi volētibus tam in legendo q̄ in studēdo facilis breuis & planissimus pateat accessus · In textibus · Apparatibus / summis / glosis / recollectis / & omnib' abbreuiaturis legum & canonum ad omnipotentis dei laudem · & iuniorum scolarium / sacerdotum / & iuris alumpnorum instructionem que aliter fieri habet q̄ illorum informatio q̄s scolasticis doctrinis scolas forte regendo sua laboriosius oporteat querere nutrimenta Attento q̄ omnis processus arcium & scienciarū generatiuus ordinem in se debet habere & propter vite humane insufficientiam breuitatem continere · Talem vt sequitur breuissimum instruendi modum obseruandū esse censeo pedagogis nobilium · Salua tamē emendacone meliorantium rationabiliter hunc docendi modum Prehabitis ergo scolasticis disciplinis & puerilibus eruditionibus in donato casualibus et temporalibus in allexandri partibus ambabus declinationibus coniugationibus & constructionis ordine cum moralib' auctoribus / Cathone vel Faceto &c · Non per vite medietatem liberalibus et

ammiculatiuis artibus insistendo | vt sūt Gramatica | Loyca Rethorica | Geometria | Arismetrica | Musica | & Astronomia Sed his compendiose transcursis principalibus sciencijs · videlicet Tramite philosophie sua deo cicius approximquari | & tandem iuri canonico & theologie practice finaliter ymmorari · Non vt ait beatus Jeronimus · Illi in vanitate sensus & obscuritate mentis ambulant · qui diebus & noctibus in Dyaletica arte torquentur ꝛc Vt in canone · Mone di · xxxvij vbi reprehenduntur dyaletici & rerum naturas inquirentes · Necnon versificatores · & eadem di · c · legimus vbi per vanā dyaleticorum garulitatē & sophistica argumēta intelligit Horacius cynephes & ranas qbus egipcij sūt percussi · primo premitto nomīa librorum in vtroqz iure tam pontificio q̄ʒ imperatorio Annectando cuilibet horum diuisionem in libros parciales · Deinde subiungam moduʒ allegandi in quolibet libro cum exemplorum positione · de abbreuiaturis · vt introitus ad iura capescenda manifestetur quorum ignorantia paucos excusat | iuxta regulam ignorantia facti non iuris excusat · vt de regulis iuris · c · ignorantia · li · vi · que regula duos habet articulos principales · Primus ꝙ ignorātia facti quēlibet excusat maxime dum est ignorantia facti probabilis · Tunc enim in toto excusat ignoranter vt in · l · error facti · C · de iuris & fcti ignō · qꝛ enī p me n̄ stat michi īputari nō debet · vt in · c · Imputare de re · in · li · vi · Secundus articulus est ꝙ ignorantia iuris neminem excusat · quia ius quilibet scire tenetur · & nemini licet ipsum ignorare · vt in · l · regula · ff · de iuris & fac · ig̃ · Debemus ergo scienciam iuris omnes appetere · ne in contemptum dei nos incidere ꝯtingat · Naz temptores canonum peccant in spiritum sanctum cuius instinctu · Nisu & gracia ipsi sacri canones editi sunt vt xxv · q · i · violatores & ca · nulli phas Pro quo sciendum ꝙ ius est ars boni & equi cuius merito quis nos sacerdotes appellat · idest sua iura cuilibet ministrantes · ff · de iusticia & iure · l · i · ꝶ · ij · Est aūt ius nomen generale · Et lex est species

Jus canonicum & theologia practica

dialetici garrulitas

Ignorantia iuris & facti

Explanatio legis

iuris · Etiam ius dicitur preceptum seu ordinatio princi-
pantis vel domini circa subditos · Et sic ius triplex distin
guitur · quia talis superior principans Aut est deus · & tūc
dicitur ius diuinum · Aut est natura & dicitur ius naturale
primeuum · Aut est homo| tunc dicitur ius humanum scili-
cet gencium vel ciuile seu positiuum · Jus naturale est com-
mune omni nationi · eo qz vbiqz instinctu nature nō aliqua
constitutione habetur · vt maris & femine coniunctio pue-
rorum educatio · communis omni possessio · Quia iure natu
rali omnia sunt communia · idest communicanda tempore
necessitatis · Nemo enim proprium dicat quod commune
est vt di · xlvij · ca · sicut hij in medio & illud ius equissimum
est · quia eius precepta in lege & in euangelio continentur ·
vt quod tibi vis fieri michi fac · quod non tibi · noli · Sic po
tes in terris viuere iure · poli · vt di · i · In prin · di · l · pōderet
alias consideret · ij · q · vi · decreto · de maio · & obe · dilecti · vbi
includitur · Non furtum facies · Non mechaberis · Non oc-
cides · Non suscipies vocem mendacij · Exo · xxi · Et xxiij ·
Deutro · v · c · Ozee · vij · ca · Cum multis similibus · Hoc ius
cepit ab exordio rationalis creature · Nec variatur tempore
Sed est immutabile plenum et perfectum · di · v · in prin · &
di · viij · in prin · Sed ius positiuum est constitutio hominis
variabilis & imperfecta · Et subdiuiditur in canonicum &
ciuile · Nam sicut ex duobus componitur homo · scilicet mate
ria & forma · Sic due sunt dignitates in ecclesia militante ·
scilicet pontificalis auctoritas · Et imperialis potestas · vt de
maio · & obe · ca · solite · ex quibus iura duplicia prodierunt ·
Papa enim conditor canonum · & imperator legum ex quo
iā patet causa efficiens vtriusqz iuris · Sed causa materialis
iuris positiui| est leges & canones · Decreta seu decretales
epistole · circa que omnia versatur ipsum ius · Et coincidit
communiter causa materialis cum subiecto · Vnde subie-
ctum iuris canonici est · Bonū ecclesiasticum fidelium dire-
ctiuū decisionem singulorum negociorum continens rerum

ecclesiasticarum vtilitatem conseruans · vel est homo katho-
licus dirigibilis iure canonico in bonum humanum similiter
& diuinum · Nam sicut sciencia supponitur sciencie · ita su-
biectum subiecto · & philosophie moralis cui sciencia iuris
vtriusqz sub ordinatur · Subiectum est bonum humanū igi-
tur ꝛc Hic subiectum iuris ciuilis · est homo politic9 con
stitutionibus legalibus dirigibilis simpliciter in bonum hu
manum ad rei publice vtilitatem conseruandum · Causa fi-
nalis satis patet ex dictis · Nam finis iuris est bonos & sci
entes efficere non metu solum penarum · verum etiam exhor
tatione premiorum · Causa vero formalis duplex est · scilicet
forma tractandi que est modus agendi vt diffinitiuus · diui
siuus · preceptiuus · prohibitiuus · & exemplorum positiu9 ·
Et forma tractatus que consistit in diuisione librorum tota
lium in parciales · & parcialium in titulos seu rubricas · & ti
tulorum in capitula · leges · paragraphos · vel responsa ꝛc · vt
infra dicetur Vnde ius canonicum in quatuor libris prin-
cipalibus nobis est traditum · Primus liber est Decretum ·
Secundus Decretales · Tercius sextus liber · & quartus cle
mētine scz ꝯstitucōes Pro q̄ sciēdū q̄ drā ē īt decretū cano
nē & decretalē epistolā · Hec drā nōt · di · iij · §· porro vbi dicit
grecian9 canonū · Alij sūt decreta pōtificū · Alij statuta ꝯcilioꝝ
Nā canō ꝓpe dr statutū ī ꝯcilio gnāli l' ꝓuinciali factū au-
ctoritate epoꝝ vt 8 cō · ca · i · Decretū vero ē statutū qd papa
de cōsilio cardinaliū ad nullius tamen cōsultationem statu-
it · Et in scriptis redigit vt de rescrip · c · presenti · Hic autem
Decretum sumitur pro nomine libri in quo decreta sanctoꝝ
patrum descripta sunt · Capitur etiam aliter decretum / de
re · ec · non alie · ca · i · li · vi · in glosa magna in fine vbi poni-
tur differentia inter Decretum auctoritatem & consensum
vel collaudationem iudicis · ꝛc · Sed Decretalis epistola di
citur quam papa solus · vel de consilio cardinalium ad con
sultationem alicuius rescribit & respondit · vt de rescrip · ca
i · & glo · in · §· Omnes hec species · di · iij · Etiam inuenitur

hoc decretale· Vt· xxv· q· i· Omnia decretalia indifferenter
tamen decreta| canones· & decretales iuris canonicum nuncu
pantur· vel canones· & vnum sepe pro reliquo sumitur· Vo
cat etiã canoĩca institutio· Aliqñ dogma q2 ↄsistit ĩ doctrina
fidei xp̃ane de con· di· v· c· si· Aliquãdo mandatũ· quia con
sistit in doctrina de moribus· di· liiij· Demq2 aliquando in=
terdictum quando nulla pena adicitur· de· conse· di· iij· Non
oportet· Et quandoq2 sanctio quando pena adicitur· xxviij·
q· iiij· Si quis vere hic etiam Decretales in plurali numero
vtimur| pro libro in quo dicta capitula que etiam decretales
dicuntur continentur Venio nunc ad libros· Primum ita
q2 librum iuris canonici qui decretum dicitur composuit
magister Gratianus· Non quidam inueniendo· Sed dicta
sanctorum patrum in diuersis dispersa voluminibus in vnuz
volumen debite & ordinate colligendo· Et hoc circa An=
num domini Millesimum Centesimum Nonagesimumterci
um· Fuit etiam ille gratianus vnus de tribus fratribus cu
ius alter frater Petrus lumbardus librum sententiarum con
scripsit· & tercius Petrus commestoris vel manducatoris q
scolasticam historiam fecit Diuiditur autem hic liber pri
mus Decretum in tres partes principales· Quarum prima
vocatur distinctiones· quia vlterius subdiuiditur in partes
centum & vnam quarum quelibet distinctio dicitur· Habet
enim hec prima pars decreti distinctiones centum & vnam
a quibus ipsa tota nomen est sortita· Iste autem distinctio=
nes vlterius subdiuiduntur in canones vel capitula· qui ca=
nones interdum propter aliquorum ipsorum prolixitatem
subdiuidi possunt in paragraphos· & paragraphi ipsi si lon
gi fuerint in versiculos ꝛc Secunda pars decreti nominatur
cause· Et continet in se xxxvi· causas in quas diuiditur a q
bus & nomẽ accepit q̃ cause subdiuiduntur vlterius in que
stiones· & hee questiones in canones vel capitula que vltra
in paragraphos & versiculos subdiuidi possunt· vt supra de
distinctione canonũ premissum ẽ· Est tñ hic aĩaduertendũ

q causa·xxxiij· habet questiones sex· quarum questionum
tercia non diuiditur immediate in canones vel capitula·sed
inibi interponitur tractatus de penitentia· qui continet in se
distinctiones vij·in quas diuiditur· Et hee subdiuiduntur
in capitula vel canones & paragraphos vt supra dicebatur
Et interdum diuiditur di·in paragraphos absqz capitulis·
Tercia & vltima pars decreti nuncupatur de consecratione
& habet sub se quinqz distinctiones in quas diuiditur qua-
rum quelibet in plures subdiuiditur canones vel capitula·
& quãdoqz i paragraphos·vt supra dictum est·versus De
cretum centum dat distinctiones & vnam· Triginta causas
& sex addit tibi mixtas· Distinguit septem penitentia con-
secra quinqz· Autorem quarum tibi declaro gratianum·vel
sic breuius·C·distinguit·i·causas dat decem tria·cum sex·
Penitet·v·versum vult consecrare reuersum Nunc pone
da & notanda sunt exempla allegationum·& de prima par
te decreti nota q illa sillaba di·vel dis·etiam sola littera d·si
gnificat distinctionem·& numerus immediate sequens de-
notat quotam distinctionis· Vltimo ponitur principium ca
nonis vel capituli in quo auctoritas vl'allegatio continetur
exemplum accipe in prima parte decreti·vbi sic allegatur·
viij·distintione quo iure·& hoc sic abbreuiatur di·viij·quo
iure·idest in prima parte decreti in distinctione·viij·illius
partis in canone qui incipit·Quo iure·Aliud exempluz di·
xxxvij·Nonne &·c·legimus·idest in prima parte decreti in
distinctione tricesimaseptima eiusdem partis in canonibus·
qui incipiunt·Nonne & legimus·Item aliud di·xl·multi et
·c·non loca & di·l·ponderet quod declaras vt prius·In se
cunda parte decreti· Nota q per numerum positum an lit-
teram·q·datur intelligi quota cause·& sic omnia talia adie
ctiua numeralia·prima·secuda tercia·quarta ꝛc·vsqz ad trice
simamseptimam ante lrãm·q·posita·semper includunt hoc
substantiuum causã· Nec debet ille numer9 excedere·xxxvi·
quia non sũt plures cause in secunda pte decreti·& p lrãz q·

intelligitur questio in nominatiuo vel aliis casibus secūdū3 exigentiam congruitatis. Cōmuniter tamē in ablatiuo allegatur questione. Sed per numerum sequentem istā litteram q. designatur quota questionis illius cause premisse. Et sic numerus sequens erit adiectiuum istius substantiui questione per. q. designati quod nunquam subintelligitur sed semper expresse ponitur. Ultimo subiungitur canon vel capitulum illius questionis in quo auctoritas allegata queri debet. Exemplum sume de secunda parte decreti vbi sic allegatur. prima questione prima principatus & capitulo cum Paulus. Et solet ita breuiari. i. q. i. principatus. & valet tm̄ in secūda parte decreti in prima causa illius partis. & in pma questione illius prime cause in canonibus incipientibus principatus. & sic cum paulus isto obseruato q₉ in toto iure non breuiatur principium canonis capituli vel legis. sed semper integre ponitur prout in libro continetur. Aliud exemplum xi. q. iii. inter verba. xvii. q. iiii. Siquis suadente. Item xxiii. q. i. Noli existimare & c. militare. xxvi. q. v. Nō liceat & c. Auruspicine. v. nec. ideo declara ista exempla & signant vltimum in secūda parte decreti. In causa xxvi. In questione quinta eiusdem cause. In canonibus qui incipiunt. Non liceat & auruspicine in. v. Nec ideo. Quia tamen tractatus de penitentia inseritur in questione tercia ipsius cause tricesimetercie vt supra dictum est. Ideo sumatur exemplum vbi sic allegatur de penitentia distinctione prima homicidioru3 & capitulo homicidium. hoc sic breuiatur de pe. di. i. homicidiorum & c. homicidium. idest in secunda parte decreti in causa xxxiii. in questione tercia istius xxxiii. cause in distinctione prima illius questionis in tractatu de penitentia in canonibus qui incipiunt. homicidium ꝛc. Aliud exemplum d̄ pe. di. v. oportet enim. de pe. di. vii. c. i. intellige vt prius. & specialiter vltimum. idest ī tractatu de penitentia distinctione septima & vltima istius tractat⁹ in capitulo primo huius distinctionis. Et sic quando allegatur. c. i. ii. vel. iii. non

ponit̄ pͥncipiū capituli vel canonis ₇c̄ De tercia parte de-
creti pone exemplum vbi allegatur hoc modo de· con· dis·
j· nocte sancta c· missas & c· omnis cristian⁹ Quod ita bre
uiatum sic intelligitur .i. in vltima parte decreti que intitula
tur de consecratione in prima distinctione illius partis in ca
nonibus qui incipiūt Nocte sancta ₇c̄ Item aliud exemplū
de· con· di· ij· in cena & c· liquido de· con· di· v· non medio-
criter ne tales &· c· nūq̄· i· de cōsecratiōe distintiōe scd̄a &
q̄nta in capitulis incipiētib· In cena liqdo· Et nō medioc̄
ter ₇c̄· Nō debet aūt in t̄cia pte decreti vltra q̄ntaȝ distinctōȝ
allegari· sicut nec in scd̄a pte vltra septimā· Et in prima pte
nō vltra cētesimampmā· Quia nulla pciū plures habȝ disti
ctiones· ideo vltra allegās notaret̄ tanq̄ȝ imperit⁹ errac̄· &
quia in q̄libet pte decreti sūt distinctiōes· Nō drāȝ in allegā
do· Nā q̄n allegat̄ distinctio absolute cū nūero sine addito
alterius determinationis· vt dicendo di· j· ij· iij· iiij· vel v· ₇c̄·
Tūc querendū est in p̄ma pte decreti vbi sūt centuȝ & vna
distinctiōes· Q̄n aūt allegat̄ distinctio cū addito de penitē
tia vt sic de pe· di· j· ij· iij· ₇c̄· tūc queri debet in scd̄a pte de-
creti in causa xxxiij· &· q· iij· illi⁹ cause vbi ponit̄ tractatus
de penitēcijs· qui habȝ vij· distinctiōes· vltra q̄s nō allegab̄
ibi si velis iurista videri· Sed si allegatur di· cum addito ta
li de consecratione· vt sic de con· di· j· ij· vel iij· ₇c̄· Tūc que
ratur in tercia parte decreti vbi sunt tantum v· di· nec etiaȝ
plures allegabis· alias te ostendis iuris ignarum· Et sic in
omnibus his tribus partibus decreti allegatur distinctio cū
quota sequente sub ea differentia q̄ interdum nulla determi
natio p̄cedit· vt in p̄ma pte interdū p̄cedit et hoc duplicit̄
Aut precedit de pe· vt in scd̄a parte decreti· Aut de consec̄
tione· vt in tercia parte decreti· Item in secunda parte alle-
gatur quota cause tacendo illud nomen causa· sed subintel
ligendo· vt sic etiam in feminino genere adiectiuum nume-
rale substantiuatur includendo suum substantiuum· vt p̄ma
secūda tercia quarta· ₇c̄· subaudi causa· deinde substantiuum

Questio cũ suo adiectiõ expsse põit᷑ · scʒ questione prima
scđa tercia q̃rta ⁊c· Postea iniciũ canonis · vt oĩs ponderet·
Nõne legim⁹ ⁊c· Etiã qñqʒ p paragphos allegat᷑ omisso
noĩe capituli & subiũgit᷑ pñcipiũ pagraphi· vt ij · q · vi · §·
biduũ · & freqñter qñ allegat᷑ capitl'm nõ est op⁹ allegare
pagphũ · & ecõuerso · Si vo capitulũ ẽ longũ| dicat᷑ in pñ·
me · l' si · aut ĉca pñ · l' si · vbi auctoritas l' text⁹ allegat⁹ ha-
bet᷑ · finalit᷑ dilige dectũ si glisćis canoĩcari · Distiguit · cau-
sat| pcmtʒ| & cõsecret · tm̃ de pmo libro Scđus lib iuris
canonici q decretales noiatur a Grego · papa ix · cõpositus est
qui i vnã cõpilatiõʒ redigi pcuravit p mgr̃m Raymundũ
suũ capellanũ diuersas dectales ep'las pdecessoꝝ suoꝝ cor-
rigẽs & cõcordãs · Et hoc circa annũ dñi Millesimũ Ducẽ
tesimũ xxxi · Et sic penes ãnos xxxviij · p⁹ cõpilacõʒ decreti·
dectales i hãc formã redacte fuere · Nã p⁹ hoc sub ãno dñi
M · cc · xlvi · Conciliũ lugdunense fuit celebratuʒ ab Inno·
papa iiij · ãno sui põtificat⁹ iij i q̃ mltas edidit ꝯstitucões q̃s
etiã suo tpe sup dectales ꝯscripsit · & iste liber decretales vo
cat⁹ diuidit᷑ i qñqʒ libros pciales · Quoꝝ qlibʒ vlteri⁹ sub
diuidit᷑ i mltos titulos l' rubricas · & titli i capitula · Capi
tula i pagphos · & hij int᷑dũ i vsiculos · Prim⁹ aũt lib pcial'
dectaliũ tractat de psonis ecclasticis & eccl'e ministris · et d
eoꝝ officijs · & quõ tales creãdi & ordinãdi sũt · & ꝯtinet ti
tl'os xliij · Scđ⁹ lib decretaliũ ẽ de iudicijs & de reqsitis i
iudicio · & hʒ xxx · titulos · Terci⁹ ẽ de vita & hõestate cleri
corum & rebus eorum & rebus ecclesiarum · & habet titu-
los l · Quartus desponsalib⁹ & matrimonijs & de ceteris his
annexis & continet xxi · titulos · Quintus & vltimus liber
parcialis decretalium est de accusationibus · de criminibus
& de diuersis penis · pro ipsis infligendis · & continet titulos
xli · Omnibus ergo computatis totalis liber decretalium ha
bet titulos · vel rubricas · ducentas · minus quidecim · Hoc ẽ
Centum & octuagintaquinqʒ · De quibus predictis nota
hos versus · Pars prior officia creat| ecclesieqʒ ministros ·

Altera dat testes & cetera iudiciorum. Tercia de rebus & vita presbiterorum. Quarta docet quales sint ritus coniugatorum Quinta de viciis & penis tractat eorum. vel sic breuius iudex iudiciū clerus sponsalia crimē hec tibi designāt quod quinque volumina signāt De nūero titulorum versus Nō sequentes. bis septē deptis sit vno serto ducētos Qui tituli ponentur. i. prosaice & metrice. Nūc sicant exēpla ex decretalibus vbi sic allegatur de sūma trinitate & fide katholica dānamus hoc ita breuiari solet de su. tri. & fid. ca. dānamus. Aliud exēplū de electōe & electi potestate cum in cunctis hoc ita breuiari solet. de elec. cum in cunctis. idest in libro decretalium sub titulo de electione in. c. quod incipit Cum in cunctis. Aliud exemplum de for. compe. si diligenti. Aliud de vi. & ho. cle. vt clericorū Aliud qui cle. vel voue. ma. contra pos. Consuluit aliud de pe. & re. Omnis vtriusque ista exempla sic breuiata suo modo sunt explicanda vt primum exemplum & ita de aliis Terciū librū q sextus appellatur cōposuit Bonifacius papa viii in quo decretales epistolas suorum predecessorum videlicet Gregorii x. Innocentii iiii Clemētis iiii & aliorum cū suis propriis epistolis recollegit in vnū librum quē sextū appellauit Nō sic quod ille cū aliis v. parcialibus libris decretaliū in vnū volumē sextus cōnumeretur Sed quia liber ē specialis post dictos quinque editus supplēs defectū diuersorū casuū emergētiū in aliis nō cōprehēsorum & sunt promulgate cōstitutiones libri vi Anno a natiuitate Millesimo ducētesimo nonagesimooctauo Nonas Marcii pōtificatus Bonifacii pape octaui āno iiii Diuiditur autē sextus eodē modo in v libros parciales sic decretales & quilibet horum librorum in titulos & hii per capitula & paragraphos vt supra quamuis in sexto nō sint tot tituli sicut in decretalibus nec tot capitula in titulis Sed vbi defecit aliquod nō plene decisum in decretalibus id ponitur in sexto Sunt nanque modo sumenda exempla de libro vi. vbi sic allegatur de cōstitutionibus vt animarum libro sexto & de rescrip. statutum. §. cum vero v. Nullus li. e. Hoc sic intelligitur. idest in libro sexto sub titulo de constitutionibus in capitulo quod

3 lib ...

...

incipit vt animarū· & sub titulo de rescriptis ī capitulo qđ incipit· statutū ī pagͣpho illi⁹ capituli q incipit· Cū vero in versiculo null⁹ libro eodē Et sciēdū ꝙ ī sexto allegatᷣ eodē mō vt in decretalib⁹· hoc solū mutato ꝙ ī vi· allegādo semꝑ in fine additᷣ li· vi· ꝓpter drās librorū· qꝛ oīns rubrice sexti sūt etiā ī decretalib⁹| debet ergo ad rubricā p⁹ capitłm addi libro sexto vt sciatᷣ esse ī sexto· qđ si nō additᷣ q̄ritᷣ· c· allegatū in decretalib⁹ & sic errarē ꝯtingeret ex omissiōe h⁹ additiōis libro sexto· qꝛ capitłm ī vi· allegatū nō inueīretᷣ in dectalib⁹· alia plura possūt exēpla sumi| vt ꝯ iudi mulieres· §· ceteꝝ & · c· se· li· vi· de cle· ꝯiu· c· vinco· §· in ceteris aūt e· li· de cōces· preb· de testanda li· vi· de censi· quāq̄ꝫ e· li· que sūt declarāda suo mō vt ꝫ· & tm̄ de tcio libro Quartū librū iuris canoīci q clemētine dr̄ subaudiēdo cōstitucōes· cōcepit & edidit Clemēs papa v· sub āno dn̄i Millesimo Tricētesimo vndecio ī ꝯcilio vienen̄· qđ sex mēsib⁹ tm̄ durauit· sed ip̄e Clemēs morte p̄uent⁹ ad publicū nō pduxit· sed p⁹ eū Johānes papa xij· cōpleuit correxit in qbusdā mutauit & execucōi demādauit· Que ꝯstitutōs ita collecte dn̄r clemētine· a Clemēte v· & fuerūt ꝓmulgate· Anno dn̄i Millesimo Tricētesimo vicesimosexto· iiij· kaᷣ· nouēbris de q̊ vide glō in ꝓhemio clemētinaꝝ in v̄bo nouēbris & in v̄bo pōtificat⁹ & ꝭm Jo· an· ī ꝓhe· h⁹ libri male dicūt isti q allegāt libꝝ septimum· quia dicte constitutiones non sunt connumerate sub nomine libri· Sed debent intitulari Clementine vt supra dictum est· Et diuiduntur Clementine eodem modo in v· li· iuxta materiā istius versus· Judex iudicum· clerus spōsalia crimen· de qua tractant sicut Decretales· et sextus licet pauciores contineant titulos· Et tituli pauciora capitula in quos & que rursum diuiduntur Sunt autem exempla taliter in hijs accipienda vbi sic allegatur De hereticis ad nostrum in Clementinis hoc sic breuiatur· de· here· ad nostrū in cle· idest in constitutionibus Clementinis sub titulo de hereticis & manicheis in capitulo quod incipit ad nostrum

Aliud exemplum de rel. & ve. sanc. Vbi dominum in cle. i. de reliquijs & veneratione sanctorum in capitulo. Vbi dnm in clemētins. & sic de alijs. Nam hic allegatᷣ p omīa sicut in decretalib⁹ solū eo dempto qd additᷣ hic in cle. Sicut in vi. additur libro sexto ꝓpter rationē ibi dictā. & potest hec additio ꝑmitti| vbi sic allegando. Cle. pastoralis. §. Rursus in fi. i. in clemētins ī capitl'o pastoralis in paragͣpho. Rursus in fine illi⁹ paragͣphi vbi dicitᷣ. Qui falcez mittit in messem alterius perperā agit. & h̄ de allegatōnib⁹ & exēplis iuris canonici q̇ ad quatuor libros sufficiant & vt dicti libri cognoscantᷣ. Sciendū ꝙ decretū sic incipit. Humanū gen⁹ duobus regitᷣ naturali. videlicet vite. & moribus. Decretales incipiūt Gregori⁹ episcopus suus seruoꝝ dei. Sext⁹ incipit Bonifacius epūs seru⁹ seruoꝝ dei. Clemētine diuersimode solent incipi qn̄qꝫ sic. Johānes epūs seru⁹ seruoꝝ dei Quoniā nulla iuris sanctio. Qn̄qꝫ sic. Clemens episcop⁹ ꝛc. fidei katholice fundamēto ꝛc. Et anq̄ꝫ veniā ad materiaꝫ decreti ī distinctionib⁹ & causis & ad rubricas in decretalib⁹| de libris legum & allegationibus in eis premitto.

Ius enī ciuile vel imperatoriū qd leges appellatᷣ traditū est nobis in multis. & generalit in q̄tuor libris| q̄ dnr libri legales. vt sūt Digestū Codex Instituta. & Autēticū quib⁹ additᷣ liber feudoꝝ Prim⁹ ergo liber iuris ciuilis est Digestū. & ꝯtinet leges & statuta rōnorum & cōtinet in se qn̄quaginta libros ꝑciales| q in trib⁹ volumib⁹ ꝯphendun tur. Primū volumē ē Digestū vet⁹| qd hꝫ xxiiij. libros ꝑciales. Scd̄m Inforciatū. & hꝫ xiiij. libros ꝑciales. Terciū Digestū nouū| qd xij. hꝫ libros ꝑciales. qb⁹ cōnūeratis erūt l. libri ꝑciales. & vocatᷣ digestū. alio noīe pādecta| l' lib pādectaꝝ. a pā. grece. i. totū latīe et decta doctrina q̄si ibi sit tota doctrina oīm iuris ꝯsultoꝝ oēs disputacōs et decisiōes legittimas in se continens vt dicitur in li. i. C. de ve. iure enu. §. cum omīa. Et iste liber digestū ē collect⁹ ex veteri iure qd ab vrbe Romano conditū et a tempore Romuli vsqꝫ ad tp⁹

Iustiniani imperatoris| fere per mille annos & tricētos cō fusē statutum fuit· & extendebatur in duo pene milia librorum· & decies centena milia versuum· idest paragraphorum vel responsorum vt habetur in· §· cum omnia preallegato·

Vocatur autem hoc nomine digestum· quia omnia decidenda ibi digeruntur & soluuntur· Scribitur etiam per duplex· ff· contra morem omnium librorum in legalium cum nulla littera· f· ponatur in hoc nomine digestum· ideo vt ayunt quidam· quia per duos imperatores· quorum quinus Fridericus nominabatur postea maturius ruminatum est & digestū· a quorū imperatorum quolibet nomine sumpta est prima· f· &c· Alij dicunt esse arbitrariū nec omnium rationem esse reddendam vt in· l· non omnium· ff· de legi & sena consultis

Inforciatū autem dicitur ab in· i· valde & forte· quia multū fortes leges in eo sunt· vel quia dispositiones vltimarum volūtatum in illo sunt· Vnde Sum liber en fortis disponens spolia mortis· Et clausis portis| me discat lector in ortis· & habetur in principio inforciati in glō i· vbi etiā dicitur de nominibus disputare relinquitur pertinacibus secundum Tuliū· & noīa magistralia sūt ideo de eis nō est disputandū· Sufficit saltē quod attendatur quod in libris dicatur secundum Senecā· Vnde Qui vult seruare sanctorū singula festa· Nō poterit clare cum codice scire digesta Et nota quod quando in digesto veteri inforciato| vel digesto nouo allegatur aliquis textus· Tūc primū ponitur nomen libri nō partialis nec veteris noui vel inforciati· sed digesti in genere per duplex· ff· postea titulus vel rubrica· deinde apponitur lex illius tituli cū sua determinatiōe vel nūero sequenti· Et si lex ē lōga ponitur · §· primus vel secundus vel responsū primū secundum &c· exēplū in digesto sic allegatur · ff· de dāp· infec· l· si finita· §· Siquis aūt quod ita breuiatū in tm valet· i· in libro digestorum sub titulo de dampno infecto· in lege que incipit· Si finita in paragrapho· Siquis autem illius legis Aliud exemplum· ff· ad le· ro· de iac· l· nauis· §· cum autem i· ff· ad legē rodiā de iactu in lege nauis in paragrapho cū aūt aliud· ff· si quadru· pau· fe· di· l· i· §· Cū arietes· i· digestis in rubrica

Si quadrupes pauperie fecisse dicatur lege prima in paragpho cum arietes· Item·ff·de vi·& vi·ar·l·i·§·vim vi·idest ·ff·sub tytulo de vi· & vi·armata·in lege prima ꝛc·& sic de alijs Secundus principalis liber iuris ciuilis dicitur Codex qui continet statuta | Sanctiones & diuersa pcepta imperatorum| Quamuis communiter loquendo Codex dica tur quilibet liber in se habens diuersos libros parciales fu erunt tamen ante tempus Justiniani imperatoris tres Codices scilicet Codex Gregorianus· Hermogenianꝰ· & The odosianus Ergo diuus Justinianus volens ꝛc·hoc adhibē remedium direxit animum suum ad constitutiones imperiales· Et de istis tribus Codicibus extrauagantibus fecit fieri vnū Codicem quem suo felici nomine intitulauit Codicē Ju stiani vt pz ī rubrica pheminij huiꝰ libri· Et scribitᵣ p C·ma gnū q̄ ē pma lrā huiꝰ noīs Codex· Diuiditᵣ aūt ī xij·libros pciales quorʒ vltim tres longe| post pmos nouē compositi sūt Et vltim tres raro leguntᵣ a doctoribꝰ In pmis aūt·ix libris Codicis| allegatur suo modo sicut in·ff·primo ponen do nomen libri Codicis· Deinde tytulum postea legem cū suo principio vel numero exemplum accipe sic allegans·C de prescrip·xxx vel·xl·an··l· Siquis·§·pe·idest in libro Co dice sub tytulo de prescritionibꝰ xxx·vel xl·annorum in lege Siquis in paragpho penultimo Alia exēpla C·de sacrosanc·eccle·Sācimꝰ ī fi| C·de trāsac·l·vt respōsū·C·de ve·iuenu·l·ij·§·Si quid in tanta ꝛc· Que sūt omīa extensis rubri cis declarāda· In vltimis tū tribꝰ libris hoc refert ꝙ in fine allegatōis vt pmissū ē| additᵣ nūerꝰ libri vtᵉ allegādo·C·de armorʒ vsu iuxta pncipez·l·i·li·x·C·de murilegulis & gine narijs·l·ꝛc·li·xi·C·de dignita·l·fi·vt propoms·li·xij·Si militer de alijs·& est magis necessarium quosdam titulos plenius scribere·quia sunt in hijs libris tribus valde rari & inusitati tituli·quia non frequentantᵣ in scolis legendo sicut alij libri ix·Codicis & volūt aliq dicere qn ī codice allegatᵣ nō sit necesse addē·l·dicēdo sic Codice d iudicij·l· pperādū

Sed simpliciter debeat dici de iudi. ꝑperandū sine hoc ad-
dito lege nisi esset lex. i. ij. iij. vel penl. vel an̄ penl. Tūc em̄
oporteat addi lege i. ij. vel penl. ꝛc. Sꝫ siue hoc in toto ser
uet siue nō. nō est magna vis. Iteꝫ interdū in Codice alle
gatur autentica que est antiquo iuri supaddita & incorpata
vt. C. de epi. & cle. auten. generalit. i. in Codice sub titulo
de epis & clericis in autētica ibi incorpata q̄ incipit. Gene-
raliter Tercio pn̄cipalis liber vocat Autenticū in nūero
singulari. & Autētica orꝝ. in plurali. Et sūt Autentica que
dam exerpta q̄si sūmula librorū supradictorū. Et diuiditur
iste liber in ix. collatōes. quarꝫ q̄libet subdiuidit in titulos
Tytuli aūt subdiuidunt nō in leges. Sed in pag̃phos. Et
qn̄ ex autētico allegat aliquis text9 p̄mittit. primo nomē
libri cū prepositiōe in. deinde ponit titul9. postea subiungit
pag̃ph9 cū ipsi9 inceptiōe. & in fi. ponit quota collatōnis
Quāuis em̄ collacō naturalit p̄cedit pag̃phū q in ea ɔtinet
Tamē collacō cū sua quota ɔsueuit vltimo allegari. licꝫ etiā
interdū omittat. exēplū sūmat sic allegando. in auten. d leno
nibus. §. sancimus colla. iij. i. in libro seu volumie autēticorꝫ
sub titulo de lenonib9 in prag̃pho qui incipit sancim9 sub
collatiōe t̃cia. Aliud exēplū in aut. de trien. & semi. §. con
sideremus coll. iij. idest in autentico de triente & semisse in. §.
consideremus ꝛc. Item in aut. vt diui. iuss. sub. scrip. ha. glo.
ques. §. i. coll. viij. idest i hoc libro sub titulo vt diuine iussi
ones subscripcōm habeāt gloriosissimi q̄storis ꝛc. Et nota
drām inter autēticū & autentica. Nam autenticum est liber
principalis vel volumen de q̃o iam mentio facta est. Sed
Autentica est lex vna vel paragraphus incorpatus in libro
C. Et allegat hoc mō sicut etiaꝫ predictū est in libro. C. in
Autē. multomagis. C. de sacros. eccle. ꝛc. Liber feudorꝫ qui
alio noīe dr̃ collacō decima sbdiuidit in duos libros p̃ciales
q̄rꝫ quilibꝫ subdiuidit i titulos. et isti i capitl'a. & pag̃phos.
vn̄ vt exēplarit dicat In allegatiōe illi9 libri p̄mo poīt nō
mē libri postea titul9. Deīn capitulum & §. vt sic allegando

in libro alias & communius in vsibus feudorum· de prohi· feu· alie· per fri· ca· i· §· Hoc edictali· Et hoc breviatū sic ītel ligitur· idest in vsibus feudorum· qui lib etiā collatō x· dr̄ Sub rubrica de ꝓhibitione feudi· alienatiōe per fridericū ī capitu lo ꝑmo & paragrapho allegato· & ē neccē appone ꝑ fridericū ad drām alterius tituli in eodē libro· de ꝓhi· feu· ali· ꝑ lota riū potest etiā nomē libri vltimo subiūgi vt ī hoc exēplo Qui bus mo· feu· amit· c· vnico· §· rursꝰ in vsu feu· i· ī rubrica qbꝫ modis feudū amittatur capitulo vnico ī pagrapho· rursꝰ ī vsibꝫ feudorum· etiā interdū allegatur collatiōe decia sic bviādo coll· x· qa iste lib post ix· collacōs autēticorum editꝰ est· Alia posūt accipi exempla multa de feu· mar· duc· & co· i· de feudo mar chie ducatus & comitatꝰ| de inues· in· mā· fac· i· de inuestura in mancū facta| De mili· vasal· qui· cōtu· ē· i· de milite vasal lo qui ꝯtumax est Qualiter va· iu· debe· do· fid· i· q̄lit vasal lus iurare debeat dn̄o fidelitatem· Et ita de omnibꝫ aliis ex tendēdo & abbreviādo rubricas| cū subiūctione tn̄ capituli & paragraphi in q̄ ꝯtinetur autoritas vel textꝰ allegatus· Tan tū de libro feudorum Quartꝰ liber pn̄cipalis dicitur institutia· vl īstitutiōes ī nūero plurali & diuiditur in q̄tuor libros par ciales qui sūt introductorii in alios libros legales· ymmo definiūt etiā canonibꝫ in qn̄tū declarāt sign̄ificatiōes terminorum In iure vsitatorum| qui multū vtiles sūt incipientibꝫ tanq̄ ho stiū in domū in ius ꝑbentes introitū Quare cōsultū est omi bus q̄si modo gentis pueris & adultis lac iuris cōcupiscen tibꝫ· per institutōnū dogmata| sua ꝑmaria sumē nutrimēta· vt doctrina pambula informati iustiniani mereantur sanctio in securiꝰ inherere Que a xp̄ianissimo iustiniano imperatore regulariter deriuata oīm ipatorum auctoritate iubet| vetat· vindi cat| punit atq3| permittit· Nullus ergo tam presumptuosus existat| q̄ sine īstitutōnū doctrinis ad iuriū| et maxīe ciuiliū sublimitates ꝯdescēdere attēptet qm̄ ex alto irremediabiliter corruūt q volaē satagūt anteq̄ pēnas assumāt Fuit aūt hic liber de mādato Justiniani imperatoris q etiā digestū ꝯposuit

Editus post digestū & post primam compositionem codi-
cis ante tamen secundi codicis/ quem nunc habemus compi
lationem per magnificum magistrum Tribumanū questorē
sacri pallacij sui cū Theophilo & Dorotheo viris illustri-
bus. vt in principio institutarum dicit. & huiusmodi libri
parciales subdiuiduntur vlterius in titulos & hy in parag-
phos nō in leges nec in capitula et paragraphi interdū quā
do longi sunt in versiculos in allegationibus autē huius li-
bri talis modus obseruatur. q primo liber nominatur po-
stea rubrica. deinde paragraphus cum versiculo. Exempli
gratia. instit. de iusti. & iu. §. i. i. in libro institutionū sub ru
brica de iusticia & iure in paragrapho primo illius rubrice.
Aliud instit. de iu. na. gen. & ciui. §. sed quotiens. idest insti
tutis de iure naturali genciū & ciuili paragrapho allegato.
Item insti. de here. insti. §. hereditas. i. d heredibus institu
endis paragrapho/ qui incipit hereditas. & sic in alijs exem
plis accipiendum ē. Et hec de nominibus diuisionibus & ex
emplis ipsorum librorum legalium pro nunc sufficiant. vt tū
plenius noscantur hy libri. Nota q digestum vetus sic inci
pit. Iuri operam daturum primo nosse oportet. Unde nomē
iuris descendat. Et prim9 titulus est de iusticia & iure. In
forciatum vero sic incipit. Dotis causa semper & vbiqz est
precipua. Et primus titulus est soluto matrimonio quem-
admodum dos petatur. Sed digestum nouum incipit. Hoc
edicto permittitur. vt siue iura siue iniuria fieret opus p nū-
ciationē inhiberet. Et est prim9 titul9 de noui opis nūcia.
Codex īcipit Imperator cūctos populos. Et pma rubrica
est de sum. tri. & fi. ca. Premittit etiā phemiū b que ne
cessario. Autenticū incipit. Occupatis nobis circa toci9 rei
pcuras. Et ē pma rubrica. Si heres soluere legatū noluerit
Decima collatio q etiā lib de vsib feudoꝝ dr Sic incipit. qr
de feudo tractaturi sum9 videam9 pmo qui feudū dare pos
sunt. Et prima rubrica est de his qui feudū dare possūt &
qlit acqrat & retineat. instituta vo sic īcipiūt Impatoriā

maiestatē nō solū armis decoratā· ſ̄ etiā legibꝰ optet esse armatā· Notādū ē etiā ꝙ qdē liber volumē appellatꝰ ē cōtinēs ī se aliqs ꝑdictoꝝ libroꝝ totaliū & aliqs ꝑcialiū videlꝫ Instituta· Autēti· Usꝰ feudoꝝ· & iiij vltimos libros codicis· scꝫ x· xi & xij· q raro legi ↄsueuerunt et titulos hn̄t plerosqꝫ rarissiōs

Premissis itaqꝫ noībꝰ & diuisioībꝰ libroꝝ vtriusqꝫ iuris cū modis allegādi ī ipis· Nūc ꝓ biuaturis glosaꝝ legēdis subiūgā q̄ddā alphabetū ī q̄ ↄmuiores saltē abbreuiature textuū & glō· iuris ↄtinebūtʳ qꝺ sic incipit· A ł B & q̄cūqꝫ lr̄aꝝ alphabeti poīta sola ī textibꝰ iuris maxīe decre· significat nomē ꝓpⁱū viri ł mulieris· vt Arnoldꝰ· Bernhardꝰ et sic de aliis· vt detesti· ex parte A· idest Ade & sic de aliis·
Ab· idest abbas scilicet lapus vel de castiliano·
Ac· ł accur· i· accursiꝰ glōtor ī legibꝰ· hic duos habuit filios vnus vōbatʳ Frāciscꝰ accursy valēs doctor q glosis pr̄is sui mł tas fecit addicōs· Alius noīe Ceruotꝰ | fecit etiā addicōʳ q dn̄r ceruotīne· modicū tn̄ valētes· q̄ꝝ vna pomtʳ· C· ꝺ edē· in · l· ij· Et sic filiꝰ pōt ī iure pr̄em repheṅdē· vt· ff· de cōdic· ob cau· in minoribus secus licet possit dari tutor patri furioso·
Al· i· albertus doctor·
Ala· idest alanus·
Ap se· le· i· apl̄ice seꝺ legatꝰ
Ap· re· i· appellacōe remota
Ap· ob· re· i· appellatiōiʳ obstaculo remoto·
Ant· ꝺ bu· i· āthoīꝰ ꝺ buto
Ar· idest argumentum·
Arch· i· archidyacōꝰ magister Jo· andree· qui glosauit etiam sextū & scripsit rosarium super decreto·
Ad· n· p̄· i· ad nostrā p̄nciaꝫ
Aut· ł autē· i· autenticū lib vel autētica lex incorporata
Az· i· azo q fecit sūmā vnā in legibꝰ ex q̄ sūmūt exam

Bādi ↄtinuatiōs rubricarū·
Beren· ber· b· i· berenbar-dus glosator decretalium·
Bar· brix· i· bartholōeꝰ brixēsʳ q fecit addicōʳ glōꝝ sup decto· q̄s si dectū hꝫ sic ici glō eius: Qm̄ nouis supuenientibus causis nouis est remedijs succurrendum·
Bar· i· bartholꝰ de saxoferrato legum interpres | bēʳ
Bal· i· baldꝰ ī vtroqꝫ iuē scri
Ban· i· bandinus doctor·
Bo· me· i· bone memorie·
Bul· i· bulgarus doctor·
But· i· butꝰ scꝫ antho ꝺ butʳ

C in textu sola posita. Celestinū designat maxīe qn̄ apponūtur hec vba pdecessor noster alias in glosis sūme vel lectūris C magnū significat Codice cōmunit in ablatiuo casu. Sed. c. puū .i. capi vel cētesima in distinctionibus
Cy .i. cinus doctor legum.
Ci. idest cinus.
Cle. i. clemētine vel clemētinis
Card .i. cardinalis doctor.
Consti. constit .i. cōstitutio
Cōpus .i. cōpustulānus doctor
Cen. ec. i. cēsura ecclesiastica.
Con. t. t. r. idest consulatio in tue taliter respondemus
D sola vel di .i. distinctione
de pe. idest de penitencijs
de con. idest de cōsecratiōe
Dil. fil. idest dilectus filius
dama. idest damasus papa
dy. idest dynus doctor.
dis. v. i. discretioni vestre.
do. de ro. i. donū de rotha.
duran. idest durantus doctor
E sola et magna nomē ppū e. pua eodem vel eodē maxime quando sequitur titulo distinctione vel lege.
Ec. ro. id ē ecclesia romāna
extra .i. extrauagans. & hic ē sciendū qp qn̄ in sūma de casibus i sūma pisana vel alicubi in libris iuris ponitur auctoritas ex decretalibus tūc allegatur extra. & significat extrauagātez scz textū vel capitulum extra corpus decretorum positū Decretales eī paulo an̄ cōpilacōm correctionē & cōcordationē ipsarum erant extrauagantes. quia vagabantur extra illud volumē. Hodie aūt p modernos canonistas capitula ī decretalibus in sexto similit & ī clemētinis nō cōsueuerunt allegare extra quia talia capitula mō non vagantur extra corpus iuris canoīci. Sz legiste pdictorum librorum textus allegāt extra eo qz sūt extra corpus sui iuris scz ciuilis. verum ēst qp canoniste adhuc hodie aliqs textus etiā canonici iuris allegant extra. videlicz hos q sunt extra vagantes nōdū incorporati iuri canonico.
FA. idest facit.
fe. re. pre. n. idest felicis recordationis pdecessoris nri
f. t. idest fraternitati tue.
fi. idest finali vel fine.
ff. idest digestis.
fri. d sen. i. fridericus d zenis
frā de sab. i. frāciscus d zaborellis doctor & cardinalis.

Flori .i. florianus doctor.
Fri. impa .i. fridericus īpator
F. t. t. r. i. fratrnitati tue taliter respondemus.
B. ī spe guilhelmus ī speculo
G. de mō. lau. i. guilhelmus de monte laudune.
Guil. i. guilhermus doctor.
Gen. i. gensbelmus doctor
Gra. i. gracianus ɔpilator decti
Go. l' gof. i. goffredus q ɔposuit sūmā. ī q recitāt examinādi ī iure caoīco ɔtīuacōes rubricarū & alia plura.
Gar. i. garsias doctor.
H u. l' v. i. hugo l' huguicō
Ho l' hos. i. hostiēsis doctor
Hen. bo. i. henricus boick.
Hon. i. honorius papa.
Her. i. hermannus doctor.
I sola l' cū titello sic ī. denotat infra. Pro quo sciendū qn̄ textus allegatur qui etiam postea habetur siue in eodem libro siue in alio eiusdez tn̄ iuris. tūc dicit infra. & scribitur p j. longū cui supraponi potest titellus vt sic ī
J. ti. px. c. i. ij. vel iij. idest infra titulo proximo. c. i. &c
ī. e. ti. i. infra eodem titulo
J. breuis sigficat vnū l' pmo
Jo. mo. i. iohānes monachi glosator sexti in francia.
Jo. an. i. iohānes andree etiam glosator sexti & clemētinarū qui & nouellas conscripsit valētissimus doctor
Jo. imo. i. iohs imola modernus doctor super decretalibus notabiliter scribens.
Jo. l' io. glo. i. iohs glōtor decreti theutunicus quē aliq nomināt iohannem antiquū
Jo. d lig. i. iohs d lignano
Jo. d fāt. i. iohs d fātusys
Jmo. l' inoc. i. īnocēcius pa.
Jmo. i. imola s baudiēdo io
Jac. d liz. i. iacobo d lizano
Ja. de are. i. iacobo de arena
Ja. but. i. iacobo butrigary
Ja. bal. i. iacobo balduini
Ja. d bel. i. iacobo d beluiso
L sola. i. lege vel quinqginta in numero distinctionū.
La. ab. i. lapus abbas doctor
Lāp d rāp. i. lāpt d rāpoibo
Lud d ro. i. ludouic d rō do
La. vel lau. i. laurencius in glosis decretalium.
Li. i. libro vel liber secundū exigentiam constructionis
M vl' mar. i. martinus doctor
M. vel man. i. mādamus significanter qn̄ littera q. sequitur vt in. q. idest quatenus.
Mo. ca. p. idest monitio canonica premissa.

N · ic sico·i·nicolaus sycolus
doc·& alit dr panormitanus
l panormita modernissimus
No·& ve·tes·i·novi & ve
teris testamenti·
No·i·nota·Nota·i·notatur
Novel·idest novella·
O · vel op·idest opinio·
Ob·idest obstaculo
Odo·i·odofredus doctor·
ol·l old·i·oldradus l olradus
Osti·vel ost·i·hostiensis cō
muniter tamen h·dicitur·
P · E·penitētia l petrus l pe-
nltio·pelt·l·penlt·i·penlti
mo paragrapho·qz in ordine
alphabeti nō īuenit abbui-
atus cū n̄ sit vna lrā sic solz
scribi·§·vt qn̄ capitulū vel
aliq̄ lex ē lōga tūc ad ciciꝰ
inueniēdum textū allegatū
ponit in capitulo l lege pa
ḡphus vnus l plures Nō tn̄
ꝙ paḡphi sūt duplices·vi
delicz magnus et puus·& par
uus debz esse mg de incausto
ī tali forma·§·l ꝯsili·§·&
talis debz legi cū sua detmīa
cōe seqn̄ti·hic aut ꝯmūter
ponit ī glosis l in sūmis re
collectis·Alius aūt magnus
sic format ¶ Et dz esse de
alio colore·scz rubeo l bla-
ueo seu flauo·Et talis legi
n̄ dz·licz ī legēdo dū īuenit
l dū venit ad eū pausari de
beat·& in corrigēdo libros
dz noiari vt apponat si n̄ sit
ibi·Nam certi textus et sū
me distincte sunt per tales
Ita ꝙ allegatur primus se
cundus ꝛc·Si ergo nō es
sent ibi contingeret primū
accipi ꝓ scd̄o & scd̄m pro
primo ꝙ errorem induceret
& vnus scz·§·puus significat
aliū videlicet ¶ magnum
& sic apud loycos est ter-
minus secunde intentionis·
Preal·idest preallegatis·
Pn̄·i·pn̄cipio·p to·i·p totū
Pri·idest primo·
ptex·i·ptextū h ē occasiōe
Pau·de leaz·idest Paulus
de leazarys qui scripsit be-
ne super clementinis·
Pe·d bel·i·petrus d bella pti
ca doctor legū vltra mōtanus
Pe·de samp·idest Petrus
de samprana·
P·l pla·i·placētinus doctor
Pre·di·i·pfulgeat dignitate·
vt de testi·in·c·licet·ij·
Pre·i·preterea·Pa·i·papa
Pom·i·pomponius imperator
Q· idest q̄stiōe qn̄ ponit
in causis decreti vel q̄temus
qn̄ ponit ī textu decretaliū

maxime post mandain9 vt
sic manda·q·
Ray.i· raymūd9 capellan9
& penitēciari9 Gregorij ix·
de q in prīcipio decretaliū
Re.i·rēota·vt ibi ap re vt s
Roff.i·roffredus doctor
Rog.i·roglerius legista·
Re·l'x.i· responso l' responsio
Re.i require l' remisšionibꝰ
ali.i·salicetus doctor
Sico·ab.i·sycolus abbas
Se·ap.i·sedes apostolica
So·idest solutio
Sa·ap·cō.i·sacro approbā
te concilio· Se.i·sequenti·
Sequen.i·sequentibus
S·vl' s.i· supra·vn qn ali
qd allegat in aliq qd pri9
an illū locū habitū ē in alio
vl' eodē libro eiusdē tn iuris
videlz aut ciuil' aut canoīci
hoc allegatur s p s·breuē
Sz s·longa sola.i·scilicet
Spe.i·speculū lib magnus
Spec id ē speculator autor
specl' scz guilhelm9 durāti
Sub ap·ob.i·sub moto ap
pellatōis obstaculo vt de
testi·cum olim·
Sa·auc·cō.i·sac auctorita
te ꝯcily·vt s iurein·inms
Tan·idest tancredus
T·l' ti.i·titulo·etiā t.i·talit
Tho· idest thomas
Vin.i·vincencius doctor
Vincē.i·vincētin9 etiā doc·
Vb·s bo.i·vbtas s bobio
Vlt·idest vltimo
V·sola·idest quinqz vl' qn
ta·vt·v·q·v·
wi·vel wil.i·wilhelm9 qd
ytalici scribūt guilhelmus
& francigine guilhermus·
wi·durā.i·wilhelm9 durāti
V.i·versu vel versiculo
Ve.i·vetus vt·ff·vetus
X·idest decima
XX·idest vigesima ꝛc·
Xc.i·nonagesima·quia X·
preposita c·que significat
centū in numero subtrahit
ei x·sicut etiam in xl·ꝛc
Tab.i·Taborella videlicet
dominus franciscus
D·idest consecratione
·§.i·paragrpho l' paragphis q
supra latis dictū ē·Sūt &
alie abbreuiature s rubricis·
tā legū q̄ canonū maxie de
cretaliū de qbꝰ patebit·i·
Hec aūt s abbreuiaturis tex
tuū glo͡ꝝ sūmaꝝ et lectūraꝝ
vtrīsqz iuris pter titl'os nūc
sufficiant·Que vtiqz pmis
iuriū alūpnis difficiles ap=
parent in pmo aggressu·&
raro colliguntur ita copiose

Quare sit hoc opusculū maci pientibus tantomagis acce ptū carmisq; reputatū q̄to sollicitius est collectum·

Quia ad p̄missaꝝ noticiā necessariū ē habē rubri cas seu titulos vtriusq; iuris abbriatos · & extēsos p̄po nā rubricas iuris canoīci ꝓ pter eaꝝ paucitatē respectu rubricarū iuris ciuil' q̄s etiā subiūngā · Etiā q2 s̄ p̄missi ius canoīcū iuri ciuili racōe digītatis & excellētie ꝛc· De quūt ergo rubrice dectaliū & p ꝯseq̄ns sexti· & cleme tinaꝝ eo ordīe q̄ ponūtur in dectalibꝫ p̄mit? abbriate· deīn extēse· & postea vt eo facili? mēti tñant metrice i lin̄ vsibꝫ colligent· vn̄ nota q2 hīj sūt titl'i dectaliū ñ m specto ordīe alphabeti· et p̄ mo p̄m libri scdo scdi· ꝛc

De sū tri· & fi·ka·i· d̄ sūma trinitate & fide katholica·
Constit·i· constitutionibus
Rescrip vel rep ·i· rescriptis
Consue·i· consuetudine·
postu·p̄·i· postulatōe p̄lato
Elec·i· electōe & elcti ptāte
Transla·i· trāslacōe epōrū·
vsu pal·i· añcte et vsu pallij
Renun·i· renunciationibus

Sup· neg· p̄re·i· supplenda negligentia prelatorum·
Temp· ord·i· tpibꝫ ordinū & qualitātibꝫ ordinandorū
Scru·in or·fa·idest scruti nio in ordine faciendo
Or ab epi·q re·i· ordinatis ab episcopo qui resignauit vl' renunciauit episcopatui vel excommunicato·
Eta·et quali·i·etate et qua litate ordine preficiendorū·
Sa·vnc·i· sacra vnctione·
Sacra·ite·vel non·i· sacra mentis iterandis vel non·
Ser·nō or·i· ?uis ñ ordinā dis & eoꝝ manumissione·
Fil·presbi·i· filijs presbite rorum ordinandis an non·
Ob·ad·raci·i· obligatis ad ratiocinia ordinandis l' nō·
Corp·vici·i· corpore vicia tis promouendis vel non·
Biga·i· bigamis ñ ordiand
Cle·pe·i· cleric? peregrinus·
Off arcb·i· offico archdiacoī
Off·arcbp·i· offi·archip̄·
Off·pm·i· offico p̄micerij
Off·sacri·i· officio sacriste·
Off·custo·i· offico custodi·
Off·vica·i· officio vicarij·
Off·dele·i· officio & pote state iudicis delegati·
Off·le·idest officio legati·

Off·or.i· officiō iudi·ordīā
Off·iud.i·officiō iudicis | rij
Ma·et ob.i·maiōitate et ob·
Treu·et pa.i·treuga et pace
Pac·idest pactis·
Transac.i·transactiōib9·
Postul'·idest postulando
Procur.i·procuratoribus
Sind·idest sindicis
Bis que vi·met.i· bis que
vi·metus ve·causa fiunt·
In inte·re·idest in integrū
restitutione·
Alie·mu·iu·cau.i·alieātiōe
mutandi iudicij causa facta
Arbi·idest arbitris
Iudi.i·iudicijs Ty·ij·
Fo·cō.i·foro cōpetenti·
Li·ob.i·libelli oblatione
Mu·pet.i·mutuis peticōib9
Lit·cōte.i·litis contestacōe
Vt li·nō ɔte.i·vt lite ñ ɔte
stata ñ pcedat' ad testiū re
cepcōz l' ad dffinitiuā snīaz
Iura calūp.i·iuramēto calū
Dila.i·dilationib9 | pnie
Fer·idest ferijs
Ord ɔgni.i·ordie ɔgcōnū
Plus peti.i·pl9 peticōnib9·
Cau·pos·et pp.i·causa pos
sessionis & proprietatis
Resti spo.i·restitucōe spoli·
Do·et ɔtu.i·dolo et ɔtūacia
Eo q mit ī pos.i·eo q mittit'
i possessiōz causa rei suā de
Vt li·pen·idest vt lite pen
dente nichil innouetur
Seque·pos.i·sequestratio
ne possessionū & fructuū
Confes·idest confessis
Probaci.i·probationibus
Testi.i·testib9 et attestacō·
Testi·co.i·testib9 cogēd' l' ñ
Fi·instru.i·fide īstrumētoꝝ
Presūp.i·presumptionib9·
Iureiu·idest iureiurando
Excep.i·exceptionibus
Prescrip.i·prescriptionibus
Re iu.i·sētētia et re iudica·
Ap·.i·appellationibus re
cusationibus & relatiōib9·
Peregri.i·peregrinantibus
Cōfir·vti.i·ɔfirmatōe vtili
vel inutili Ty·iij·li·
Vita & ho·de.i·de vita
& honestate clericoruz
Coha·cle·& mu.i·cohabi
tatione clericoꝝ & mulierū
Cle·ɔiu.i·clericis ɔiugatis
Cle·nō resi.i·clericis nō resi
dētib9 in ecclesia l' pbenda
Prebē.i·pbēdis et digtatib9
Cle·egro·idest clerico egro
tante·vel debilitato
Instit.i·institutionibus
Conces·pre.i·cōcessiōe pre
bende l' ecclesie nō vacātis
Ne se·va.i·ne sede vacāte

aliquid innouetur·
Wis que fi·a p̄·i·his q̄ fiūt a p̄lato sine ɔsensu capituli
His q̄ fi·a ma·i·his q̄ fiunt a maiori parte capituli·
Vt ec·bene·i·vt ecclesiasti ca beneficia sine diminutio ne conferantur·
Re·ec·non alie·i·rebus ec clesie non alienandis·
Precari·i·p̄cario ł p̄carijs·
Comio·idest comodato·
Depo·idest deposito·
emp et vē·ep̄cōe et vēdicōe
lo et ɔduc·i·locato et ɔducto
Re·pmu·i·rez pmutatiōe
Feu·idest feudis·
Pigno·idest pignoribus et alijs cautiombus·
Fideius·i·fideiussoribus·
Solu·idest solutiombus·
Dona·idest donatiombus·
Pecu·de·i·peculio clericoꝝ
Testa·idest testamentis et vltimis voluntatibus·
Suc ab intes·successiombꝫ ab intestato·
Sepul·idest sepulturis
Paroch·idest parochys & alienis parochiams·
Deci·idest decimis pimici is & oblationibus·
Regula·i·regularibꝫ et tran scuntibus ad religionem·

Conuer·coniu·idest conuer sione coniugatorum
Cōuer īfid·i·ɔūsiōe īfideliū
voto·i·voto et voti redēpcōe
Sta·mo·i·statū monacho rū & canonicorū regulariū
Reli·do·i·religiosis domibꝫ vt episcopo sint subiecte·
Capel·mo·i·capellis mona chorū & aliorū religiosoꝝ·
Jurispa·i·iuripatronatus·
Censi·idest censibus exacti ombus & procuratiombus
Conse·ec·idest consecrati one ecclesie vel altaris·
Cele·mi·idest celebratione missāꝝ & sacramento euka ristie & diuinis officijs·
bapt·i·baptis·& eiꝰ effectū
Pres·non bap·idest pres bitero non baptizato·
Custo·euka·idest custodia eukaristie crismatis & alio rum sacramentorum·
Reli·& ve·sanc·i·reliquijs & veneratione sanctorum·
ob·ieiu·i·obs̄uacōe ieiunioꝝ
Pur·post par·idest purifi catione post partum·
Ec·edi·idest ecclesijs edifi candis vel reparandis·
Immu·idest immuītate ali as ecclesiarum cimiteriorꝫ et rerum ad eas pertinenciū

Ne cle vel mo. i. ne clerici vel monachi secularibus negociis se immisceant

Quarti libri

Spon. & mri. i. sponsalibus et matrimoniis

De spo. ipu. i. desponsacione impuberum

Clam. de spon. idest clandestina desponsatione

Spon. du. i. sponsa duorum

Condi. app. i. conditionibus appositis in desponsacione vel in alijs contractibus

Qui cle. vel vo. i. q clerici vel vovetes matrimonium otrahere possunt

Eo qui dux. in ma. i. eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium

Co. le. p. i. coniugio leprosorum

Coni. ser. i. coniugio seruorum

Na. ex li. ve. idest natus ex libero ventre.

Cog. spi. i. cognacione spirituali

Cog. le. i. cognatione legali

Eo q cog. cosag. vx. i. eo q cognouit consanguineam vxoris sue

Cosa. et af. i. consanguinitate et affi.

Fri. & mal. i. fridis & maleficiatis & impotentia coeundi

Ma. con. edic. ec. cotrac. i. matrimonio contra edictum ecclesie contracto

Qui fil. sint le. idest qui filij sint legittimi

Qui ma. ac. pos. i. qui matrimonium accusare possunt. vel contra illud testificari

Diuor. idest diuorcijs

Dona. int. vi. & vx. de dote. i. donationibus inter virum & vxorem. & de dote post diuorcium restituenda

Se. nup. i. secundis nupcijs

Quinti libri

Accu. i. accusacionibus inquisicionibus & denuntiationibus.

Calup. i. calumpniatoribus

Simo. i. simonia & ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur

Ne pla. vi. su. i. ne prelati vices suas vel ecclesias sub annuo censu concedant

De magi. i. magistris et ne aliquid exigatur pro licencia docendi

Jude. idest iudeis & saracenis & eorum seruis

Heti. i. heticis et manicheis

Scisma. idest scismaticis

Aposta. i. apostatis & reiterantibus baptisma

Bis q fi. oc. i. bis q filios occiderunt

In fan. & lang. ex. i. infantibus & languidis expositis

Homici idest homicidio voluntario vel casuali

Tornea. idest torneamentis

Cle. pung. in du. i. clericis pungnantibus in duello

Bali· & sagit· idest balistā rys & sagittarys·
Adult· i· adulterys & stupro
Rapto· i· raptoribꝫ icendia rys & violatoribꝫ eccliaꝝ·
Furt· i· furtis Vsur· i· vsuris
Cri· fal· i· crimine falsi·
Sortil· i· sortilegys· sda
collu dete· i· collusiōe dtegē
Delic· pu· i· delicto pueroꝝ
Cle· vena· i· clerico venatoē
Cle· pcus· i· clerico pcussore
Maledi· idest maledicis·
Cle· excōmum· idest clerico excommunicato interdicto vel deposito mīstrante
Cle· non or· idest clerico nō ordinato ministrante·
Cle· p sal· pro· idest clerico per saltum promoto·
Eo qui furt· or· sus· i· eo qui furtiue ordines suscepit·
Exce· pre· idest excessione prelatorum in subditos·
No· op· nun· idest noui operis nunciatione·
Priuile· i· priuilegys & excessibus priuilegiatorum
pur cāo· i· purgacōe canoīca
Pur· fulga· idest purgatione vulgari·
Inur· i· iniurys et dāno dato
Pen· idest penis·
Pe· & re· idest penitencys & remissionibus·
Sen· ex· idest sententia excommunicationis·
Ver· sig· i· verboꝝ sigficacōe
Re· iu· idest regulis iuris·

NUnc p̄missis rubricis decretaliū abbatiatis & extensis vt eo meliꝰ mēti tñant· sequūt vsus d eisdē scdm ordinē
Summa suprema fides statuit scribitqꝫ suescit·
Postulat electus translatus auctor & vsus·
Inde renuncio suppleo temporibus quoqꝫ scrutor·
Ordo resingnatus· etas vngitqꝫ sacramen·
Filius & seruus obnoxius & viciatus·
Hinc bigamus clericus peregrinus & archilevita·
Archisacer· primas sacris custos vice fungens·
Delegans legans· Judex ex ordine dictus·
Judicis officium maior pax pacte sequuntur·
Transigo postulo procuro vel sindicus esto
Hinc metus integrat· alienat arbitrum dat
Judicium forusqꝫ libellus mutua poscens·

Litem contestans sine quo non suscipe testes
Iur edilatis ferijs ex ordine nosco
Plus peto de causa spoliatus restituendus
Est dolus est missus lis pendens atq3 sequester
Confessusq3 probo testis testes quoq3 cogo
Instruo presumo iurans excipiendo
Prescribo sentencio prouoco pergoq3 firmo
Tuus honor clerus habitans clerusq3 iunctus
Non residens dignus eger vel debilitatus
Instituo concedendo ne sede vacante
Et sine consensu maior pars non minuatur
Ecclesie res atq3 precaria commodo pono
Vendo loco muto feudum pignusq3 cauendo
Atq3 fideiussor soluit dat peculiorum
De testamentis etiam succedo sepultis
Parochijs decimis vult regula religiosis
Coniunx conuersus iuridus vota redemit
Inde status monachi domus atq3 capella locorum
Iure patronatus| de censibus ara sacrata
Missa q3 baptismus quo non est presbiter vsus
Eukaristia reliquie ieiunia pura
Edes immunes seculi fuge clerice merces
Sponsus & impubes clandestina sponsa duorum
Conditio vouens qui polluit atq3 leprosus
Seruus de natis sequitur cognatio duplex
Post consanguineam consanguinei gelidiq3
Coniugium vetitum sequitur qui legittimi sunt
Accusare queunt diuorcia dona secunda
Accusatio siue calumpnia symonialis
Prelati rabi iudeus hereticusq3
Scismaticus| apostaticus natos perimentes
Infans expositus homicidia torneamenta
Hinc clerus pugnans post hoc q3 sagitat adulter
Ecclesie raptor sequitur fur· hinc & vsura

Falsarius sors colludens crimen puerorum
Clerus venator percussor malediciusq;
Clericus depositus qui non est ordo minister
Saltus furtiuus excessus opusq; nouellum
Lex priuata subit sequitur purgatio duplex
Iniurie peneq; remissio post anathema
Verborum signi sequitur post regula iuris
Vii sunt speciales versus de rubricis decretaliū scdm ordinez suū
Et vt s tactū e vbi dicebat de decretalib. C lxxxv. sunt rubrice
seu ti. Sunt aūt capitla i decretalib tria milia mi9 xviij. versus
Bis centum tituli. sed quindenos remouebis
Sunt decretales ter mille. sed absq; nouem bis.

Premissis titulis seu rubricis decretaliū abbreuiatis & extensis non inspecto ordine alphabeti. Sz eo ordie quo ponunt in decretalib. Et pmissis versibus de eisdem scdm ordinē vt comelius mēti teneant. Sequūtur nunc idem Tituli siue Rubrice decretalium extensi per ordinem alphabeti secundum ordinem librorum eos continentium ordinati. vt lector iuris si indiguerit citius inueniendo quemlibet illorum recurrat ad eos.

Ti. v. li. decretalium

Auctoritate & vsu pallij. libro primo ti. viij.
Alienatione iudicij mutādi causa facta li. j. ti. xj
Arbitris li. i. ti. xlij
Appellationibus recusationibus & rela. li. ij. ti. xxviij.
Accusationibus inquisitionibus & denūcia. li. v. ti. i.
Apostatis & reiterantibus baptismum li. v. ti. ix. |vi
Adulterijs et stupro. li. v. ti
Bigamis non ordinandis. libro primo ti. xxi
Baptismo & eius effectu. libro iij. ti. xlij
Constitutionibus li. i. ti. ij
Consuetudine li. i. ti. iiij
Corpore viciatis non ordinandis li. i. ti. xx.
Clericis peregrinis & eis nō sine litteris recipiendis. libro primo titulo xxij.

Vt ecclīastica bn̄ficia sine di minutōe ꝯferant̄ li·iij·ti·xij·
Vt lite nō ꝯtestata nō ꝓce dāt̄ ad testiū receptiōꝫ ł ad diffinitiuā sententiā·li·ij·ti·vi
Vt lite pendente nichil in= nouetur li·ij·ti·xvi·
Vita & honestate clericorū li·iij·ti·i·
Voto & voti redemptione li·iij·ti·xxxiiij·
Vsuris·li·v·ti·xix·
Ver·sificatioīb9 li·v·ti·xl

In sexto autē libro sūt rubrice pauciores·vi= delicet circa lxxiij·Et in clementinis adhuc pauci ores·videlicet xlvij· Capi tula scire cupiēs in hijs du obus mox numerabit·ma= gis profecto quid contine= ant attendendum est quam quot sint vt autem faciliter sciretur In versibus premis sis que rubrice decretalium essent in sexto·& que in cle mentinis desuper signande essent cū rubro vi· In sexto & vij·in clementinis quod aliquo labore fieri posset· illum ad remouendum·Ty tuli siue Rubrice libri Sex ti & Clementinarum conse quenter secuntur·vt in eis= dem posite sunt libris non inspectu ordine alphabeti·
Et primo Tytuli siue Ru= brice libri·primi libri Sex ti Decretalium·

Tytuli primi libri Sexti libri Decretalium·

Positis titulis q̄n͡qȝ librorum li·vi·ꝑut ↄseq̄n ter ponūtᷣ i libris nō inspecto alphabeti ordīe ponūtᷣ idē tituli siue rubrice p̄fatorū librorum libri sexti scōm ordiez alphabeti vt a lcōribꝫ cicius inueniri valeant·

Tytuli siue Rubrice libri sexti Decretalium·

Arbitris libro·i·ti·xxij
Appellacoībꝫ recusationibꝫ et relacoībꝫ li·ij·ti·xv
Accusacoībꝫ & inq̄sitioībꝫ & denūciationibꝫ li·v·ti·i·
Bigamis·li·i·ti·xi·
Constitutionibus li·i·ti·ij·
Consuetudine li·i·ti·iiij·
Confessis li·ij·ti·ix·
Clericis cōiugatis li·iij·ti·ij
Clericisᷣ nō residētibꝫ ī ecclesia vel prebenda li·iij·ti·iij·
Clerico egrotante vel debilitato·li·iij·ti·v
Concessione p̄bende vel ecclesie nō vacātis li·iij·ti·vij
Consecratiōe ecclesie vel altaris li·iij·ti·xix·
Cognacōe spūali li·iiij·ti·iij
Dolo & ↄtumacia li·ij·ti·vi
Decimis primicijs & oblationibus li·iij·ti·xiij·
Desponsationibꝫ impuberum·li·iiij·ti·ij·
Electione & electi potestate·li·i·ti·vi·
Eo q mittitᷣ in possessionez causa rei seruādꝫ li·ij·ti·vij·
Exceptionibus li·ij·ti·xij
Excessibus prelatorum in subditos·li·v·ti·v·
Filijs presbiterorū ordinādis vel non·li·i·ti·x·
Foro cōpetenti li·ij·ti·ij·
Hijs que vi·metꝰ ꝟe·causa fiunt·li·i·ti·xx·
Hereticis & manicheis·& eorum seruis li·v·ti·ij·
Homicidio voluntario vel casuali·li·v·ti·iiij
Iudicijs li·ij·ti·i·
Iuramēto calūpnie li·ij·ti·iiij
Iureiurando·li·ij·ti·xi·
Institutionibꝫ li·iij·ti·vi·
Iurepatronatꝰ li·iij·ti·xvij
Immunitate ecclesiarum cimiteriorum & rerū ad eas pertinentium li·iij·ti·xx·
Iniurijs & damno dato li·v·ti·vij·
Litis ↄtestatione li·ij·ti·iij·
Maioritate & obediētie li·i·ti·xvij·
Ne sede vacante aliquid innouetur li·iij··ti·viij·
Ne clerici vel monachi negocijs secularibus se immisceant li·iij·ti·xxi·

Nota ī libris libri sexti decretaliū sūt tituli siue rubrice·

Ecuntur tituli siue rubrice Clementinarum vt in libris earū ꝯsequent̄ positi sūt ordine alphabeti nō inspecto

Tituli pmi libri clemētiaꝝ

De summa trinitate & fide katholica.
De rescriptis.
de electōe et electi potestate
de renunciationibus.
de supplēda neglia platorū
de etate & qualitate in ordine preficiendorum.
de officio vicarij.
de officio & potestate iudicis delegati.
de officio iudicis ordinarij
de procuratoribus.
de in integrum restitutione.

Tituli scdi libri clemītinaꝝ.

De iudicijs.
De foro compētēti.
De causa possessionis & proprietatis.
De dolo & contumacia.
Vt lite pendēn nil inouetur
de sequestratione possessionum & fructuum.
de probationibus.
de iureiurando.
de exceptionibus.
de sentencia & re iudicata.
de appellationibꝫ recusationibus | & relationibus.

Tituli tcij libri

De vita et hōestate cleric.
de pbend̄ & digtatibꝫ.
de concesione prebende vel ecclesie non vacantis.
de rebꝫ ecclesie nō alienād̄.
de rerum permutatione.
De testamentis & vltimis voluntatibus.
de sepulchris.
de decimis primicijs | & oblationibus.
de regularibus transeuntibus ad religionem.
de statu monachorum & canonicorum regularium.
de religiosis domibꝫ vt episcopo sint subiecte.
de iure patronatus.
de censis & exactione & pcurationibus.
de celebratione missaruꝫ & sacramento eukaristie. & diuinis officijs.
d̄ reliqis & venēacōe sctōꝝ
de imunitate eccliaꝝ cimiteriorꝫ & rerū ad eas ptinētiū

Titul9 iiij. libri clemētinaꝝ

De ꝯsāguinita. et affinita.

Titulus qnti libri Clemen.

De magrīs & ne aliqd exigat̄ p licēcia docēdi.

De iudeis & sarracenis & eorum seruis
De homicidio voluntario vel casuali.
De excessibus prelatorum in subditos
De priuilegijs et excessibꝯ priuilegiatorum
De penitẽcijs et remissioibꝯ
De snīa excoīcacōnis suspẽsiōn interdicti & solucōn
De verborum significatiōe.

Positis titulis quīqꝫ librorꝫ Clementinarum prout consequẽter ponunt in libris nō inspecto alphabeti ordine ponuntur idem Tituli siue Rubrice prefatorum librorum Clementinarum scḋm ordinēꝫ alphabeti vt a lectoribus citius inueniri valeant.

Tituli siue Rubrice libri Clementinarum.

Officio iudicis ordinarij li-
bro primo titulo viij.
Procuratoribus li. i. ti. x.
Probationibus li. ij. ti. xij.
Prebendis et dignitatibus
libro iij. titulo ij.
Priuilegijs et excessibus pri
uilegiatorum li. v. ti. v.
Penitencijs et remissionibus
libro v. ti. vi.
Rescriptis li. i. ti. ij.
Renunciationibus li. i. ti. iiij.
Rebus ecclesie non alienan
dis libro iij. ti. iiij.
Rerũ pmutatione li. iij. ti. v
Regularibus & transeunti-
bus ad religionẽ li. iij. ti. xi.
Religiosis domibus vt episco
po sint subiecte li. iij. ti. xi.
Reliquijs & veneratiõe san
ctorum li. iij. ti. xv.
Sũma trinitate & fide ka-
tholica libro i. ti. i.
Supplenda negligẽtia pre
latorum libro i. ti. v.
Sequestratiõe possessionũ
& fructuum li. ij. ti. vi.
Sñia et re iudicata li. ij. ti. x
Sepulturis li. iij. ti. vij.
Statu monachorum & canoni
corũ regularium li. iij. ti. x.
Sentencia excommunicatio
suspensionis & interdicti &
solutionis li. v. titulo. vij.
Testamentis & vltimis vo
luntatibus li. iij. titulo vi.
Vt lite pendẽte nichil inno
uetur libro ij. ti. v.
Vita & honestate clericorũ
libro tercio titulo primo.
Verborum sigfica. li. v. ti. viij.

Nota in libris clementinarum
Decretalium sunt tituli siue
rubrice in i.
In primo libro xi.
In secundo xi.
In tercio xvi.
In quarto i.
In quinto viij.

Scire debes quod premisse sunt
rubrice dumtaxat decretaliũ
licet talium plurime ponun
tur in legum Codicibus

Sed quia decreti rubri-
cas minus esset tediosũ
enumerare propter maximam
multitudinem. Ne tamẽ na
turam eius preteream. vsus
subiungam totam materiam
decreti significantes. In ge
nere de qualibet distinctio-
ne & omnibus questionibus
cunctarum causarum.

Collige versibus quid vult distinctio queuis
Vt videat quisqꝫ diuinum ius hominis qꝫ
Vt sciat per que consistunt iura quiritum
Et cur dicatur res ecclesiastica canon
Regum cur fuerint a primo condita iura
Nec liceat cuiqꝫ ius naturale mouere
Hec mala peccati distinguit ludificati
Ex hac cognosces qui leges composuerunt
Re qua ius nature consuetudine differt
Vt naturali cedant que constituuntur
Hic legi regum lex preualet ecclesiarum
Mandat iuris & legū vincitur vsus
Omnia iusticie discrecio prouide pensat
Non dispensatur vbi naturale patet ius
Hic nec agas leuia qꝫ quis vitet grauiora
Tempus in hac disce · quo canon ceperit esse
Respicias quot erant & eos qui constituerunt
Actor fit papa · si consilium celebrandum
Dicitur hic qꝫ bis sinodus celebratur in anno
Hec monstrat quid decretalis epistola possit
Tanto quis valet quo quis rationibus instat
Summos seu minimos recitās locat inferiores
Ista loca distinguit & ordinat ecclesiarum
Consecrat hec omnes maiores siue minores
Discutit ista genus patriam vitamqꝫ sacrandi
Hec dat cuiqꝫ suum venale de crimine distans
Hic post baptisma contentus coniuge sola
Hac Augustinus nubentis vota requirit
Ista sacratorum contractum damnat & odit
Hac locus & tam tempus parua notantur
Contradicit hec per concilium manicheis
Tangit & hec que contineant offerre volentes
Instruit hec leuita minor qꝫ contineat se
Ordo sacer non detur ei si quis bigamus sit

Femina pontifici persona dōmestica non sit
Ista docet presul quod debet sobrius esse
Astruit hec prudens quod debeat esse sacrādus
Hec prohibet legere gentilia metra sacratum
Scripturas sacras sacrandus scire iubetur
Amonet hec illum qui non extrinseca nouit
Nisi sit ornatus hic non admittitur ipse
Conuenit esse modum gressus verbiqꝫ cibiqꝫ
Tucius est ipsi si sit cunctis bonus hospes
In factis verbis hunc condecet esse pudicum
Gloria pontificis est vt procul ingluuies sit
Expedit vt non sit percussor quisqꝫ sacerdos
Respuit hec hominem distinctio litigiosum
Mittit in interitum cupidus hoc fenus abhorrēs
Abicitur sacrandus in hac si neophitus
Non venit ad clerum qui corpus habet viciosum
Iudicat hec ꝑmo q̈uiter ẜ post moderet᷑ miseretur
Sacrari vetat hec omnes quos cura stringit
Prepositus primo datur hic preposterus ordo
Id circo vetat hos· quia sepius hij repetuntur
Reicit hec seruos sine libertate sacrandos
Eicit abscisos & corporibus viciatos
Condemnatur in hac generatio prespiterorum
Hic baptisatus prohibetur si fuit eger
Hec vetat abbate monachos volente sacrari
Officium negat hec nisi sit bene quisqꝫ probatus
Nullus erit presul nisi quem sacer ordo decorat
Indigni layci iubet hec ne pontifices sint
Clerus plebs princeps hic eligit hec petit hic vult
Vsurpans laycus id vt eligat audiat istam
Sed docet hec per quid tribuatur presulis ordo
Cum dissensio sit a pluribus edita stabunt
Vt sacretur ab omnibus archiepiscopus hic vult
Instituitqꝫ iubet a preside prespiteros hec

Vult hec sacrari si cui dubius fuit ordo
Si vult hoc presul · lectores condiat abbas
Ecclesia titulo ve carens non promoueatur
Respice dicta patrum ne promoueas alienum
Abiunt hic recipi cui dimissoria non est
Tute suscipis quem formata tuetur
Punit maiores dum promouent inferiores
Distinguit tempus · hec in quo promoueantur
Tempora distinguit & in his ieiunia ponit
Rectos iudicat hec modulos interstitiorum
Ista dat annorum numerum quo promoueantur
A quibus ipsa patris electio debeat esse
Sed loca pontificis docet hec & presbiterorum
Crimine quo careat sacrandus in hac replicatur
Hec dat pauperibus lapsosqꝫ docet reparare
Vt nec consensum det peccatis alienis
Sollicitus sit episcopus oppressos releuare
Congruit vt presul fore primum nouiter hospes
In cautum largum vetat hoc venantibus obstat
Hac datur impensa| viduas inopesqꝫ tueri
Respuit clerus si non pius aut cupidus sit
Istic regula fit & qꝫ bene prepositus
Ex hac sacrari prohibetur litigiosi
Tucius ante petat nisi sit satis ecclesie res
Hec plus corde probat domino qꝫ voce canendum
Hec dat obedire maioribus inferiores
Non negat iste suas mandare vices patriarcham
Sed non omnino vetat ista tacere minores
Vt seculi princeps non ordinet ecclesie res
Vrbs non signatos apices non vult neqꝫ mittit
Est ius inuiri peregrinum quinqꝫ sigillis
Vniuersale nullum sunt ista vocari
Ista vetat ne qui celebrent nisi pallia dentur
Moribus indecori non pallio sunt decorandi

Absit vt vna habeat duos prouincia patres
Pensum versibus hijs dat cause questio queuis
Damnat ementes spiritualia gratia christi
Ingressum vendens vel emens perit ecclesiarum
Si pro prebendis debens quid symon habens
Criminis ignorans fiet reus ille paterni
Ecclesiam reddit ista vix q ordine prestet
Rursus promotos abscidit ius promouendos
Ecclesia pax plena sibi clericqz negatur
Causa putens cum sit cunctis non queritur ordo
Ad ius vel synodum nullus trahat expoliatum
Vim talem subeat qualem fecisse volebat
Ad testesqz duos presul conuincitur aptos
Si cadit accusans non cogitur reus vltra
Respuitur iure vox dilatoria si sit
Vir bonus accusat quemuis licet inferior sit
Mandato legis datur accusatio scriptis
Quod plene restitui debeat ius edocet omne
Vtitur iudicijs quanto fuit expoliatus
Apte tractetur quamuis induciа detur
Restat vt infamis & homo sine lege tacens sit
Vox inimica domestica vox non obest alieno
Mitti vel duci non debet ad exteriores
Libere ab hac nō stat sil' quē sua culpa remordet
Iudex auditor non fiat presulis vnus
Iudicio nullus vnq̄ dampnabitur absens
Exigitur ne quis in quo cadit hoc repetatur
Torquet in actorem sibi vox abiecta reatum
Omnis anathema nec agat nec testificetur
Rite tacet quiuis minor illum si tenet etas
Dum ne quis agere nequeas & testificari
Ius statuit ne sit quis vnq̄ testis & actor
Nunq̄ damnetur quis cum non possit adesse
Dat ius quod quis agat pro se ciuilia tantum

Mittit famosum neglectā probatio flagris
Est accusandus semel & bis ter qꝫ vocandus
Nemo procuret crimen ciuilia curet
Baiula iuris iubet vt sinodalia fiant
Reuera malus est mala cuius que male pandit
Aut caput aut ligua delatori capuletur
Omnes infames tacent aut crimine tenti
Presulis obiecta nisi vera proles reprobaris
Judicium expetere nunquam debes alienum
Alter adesse potest si sit prouincia discors
Si cadit accusans non cogetur reus vltra
Est qui dū viuit nemo sibi substituendus
Tutus semper erit hic qui se dante recepit
Dat ius ne statuat successorem sibi presul
Nullus amicorum michi prosit vt eligar vnus
Electus cum sim prestatur cautio dampni
Est secum standum sententia ni vetant ipsum
Ordinis est ne quis vnquam redeat sine scriptis
Siquis anathema statuit virtute carebit
Judicis & alterius nullus est ordo petendus
Curent primates bene sua non aliena
Non dubites dotem cum basilica retinendam
Ordinet & seruet dispenset non alienat
Nil preterꝙ duos presumat sumere soldos
Judicet vt laycus clerum non attrahat vllus
Judicium secli sequitur suspensio cleri
Seu bona seu mala sit sententia dico tenendam
Dico ꝙ proprium poterit quid clerus habere
Ecclesie si res vendis vel emis sibi reddas
Si dare vis & des dare non potes ecclesie res
Ex re communi quesitis vtimur eque
Si fortasse voles testari de proprio des
Ecclesie baptismali dande decime sunt
Tempora longa trahunt ius funeris & decimaruꝫ

Jus est ne quis plus repetat quam debeat alter
Non nisi ciuili re. frater testis habetur
Tale quid exercens non debet clericus esse
Si tulerit plusq̃ȝ dederit iam fenus habetur
Est male quesitis elemosina non fit aliemis
Si male quesita tenet digne non pemtet vllus
Infuria non pena datur cum pena notatur
Nec retinere licet que sunt promissa patrono
Solum voce nequit condemnari mulieris
Tali die deum placitum non debet haberi
Atqȝ probatur in hac probatio danda neganti
Nec confessio fit nec iuramenta coacta
Tollere non poterit quem confert solus honorē
In grauibus si fit deuictus eiciatur
Dantur in hac monachi pastores ecclesiarum
Abbas ecclesiam presul debet dare curam
Hic legitur q̄ ius & rem prescriptio tollit
Quadragenis domibus prescriptio religiosis
Tales si teneant ius non tamē ergo gubernent
Vsurpans sine iudicio rem decidet a re
Respuit a laycis ius ecclesias retineri
Queritur an liceat cordis dimittere votum
Vt sua censaldus teneat que deserat eger
Omne monasterio remanebit nec redit ille
Dum redit illicite que contulit illa manebunt
Terminat hec aput alumpnū synodale statutū
Vt non abbates a presule constituantur
Vt presul clerum non impediat monachandum
Ipso nolente tamen non suscipiat alter
Sed iam canonicos canon prohibet monachari
Quem pater offert si placet exit cum fit adultus
Visam mox vestem si non pater abdicat hic stet
Offert inuitum nec seruat religionem
Et si forte placet monacho transire licebit

Prima sit ex titulo sit commendata secunda
Ecclesiam renui vetat hac aliaqz cupiri
Tercia ne liceat tractare negocia secli
In clara veste prohibetur clericus esse
Examen proprium fugiens sine spe graduum sit
Juramenta licet homini dare quando necesse
Si sic esse putat vt ayt non peyorat ipse
Taliter exemplo quod obediat iste probatur
Vota promissa mutentur turpia si sint
Dum periurare cogis periurus haberis
Ex iusta causa multis licet arma mouere
Fiet bellum iustum si pro rebus repetendis
Fas est quandoquidem socio succurritur armis
Inferriqz docet vindictam questio quarta
Cum sit ad hoc positus vt puniat ille meretur
Jura iubent homines peruersos ad bona cogi
Ecclesie rebus sint heretici spoliandi
Tandem de clero nulli licet arma mouere
Siquis es hereticus tua sit sentencia nulla
Interdum mali post mortem corripiuntur
Crimine predonum non damnetur domus eius
Tuta sit ecclesia quam lex priuata tuetur
Et si subsequitur lex altera derogat illi
Mentem diuinam rimantes sortilegi sunt
Vita non viuunt qui peccant ista tenentes
Nomina materiam que per primordia sumpsit
In quatuor disces si forte requiris
Tales incessent communio tollitur ipsis
Vinctum pontificis non solues tu moriturum
Morte facit penas noli proponere quantum
Si sit solenne dirimit connubia votum
Sponsa ligat sponsum proprie non est tamen vxor
Soluit disparitas cultus connubia queqz
Jungitur hic alij si respuit illa manere

Testatur bigāmum sacer Augustinus eundem
Viros coniugij persone dissipat error
Tantum conditio poterit si vilior exit
Ius contracta prius non soluit federa·sed post
Parui contrahere nequeunt sponsalia iure
Spiritualis naturali non societur
Vxorisqꝫ sine cognatus non societur
Mandatur clandestina ne connubia fiant
Pollutam vetat hec & mortem fraude parentem
Si datur in vita post quando placet redit illam
Vt nulli nubat nisi patris sponsio fiat
Ducere lex prohibet in coniugio meretrices
Obstat coniugio sacro complenda libido
Cum sit liber anus non spondeat hac pater eius
Tangere ne liceat aliam quam stirps sibi fiat
Reuera sine mente caro nunquam violatur
In simili lapsu non hanc dimittet adulter
Nullam dum viuit hec hic pro coniuge ducat
Alter non peccet quo dampnetur minus alter
Frigidus est alij tunc non sociabitur vlli
Vir non abiciat sine iudicio mulierem
Tercia si credis purgat confessio crimen
Purgat secretum cordis contritio crimen
Et profecto semel dilectio non cadit vnquā
Nemo semel si penituit bene penitet vltra
Ista probat dimissā semel peccata teneri
Magna cautela quiuis pensare tenetur
Debeat esse gemens & qualis vulnera purgans
Omnes baptismi maculas quo tergere possit
Dum tamen in vita post mortem ducere vitam
Vt vir non oret vxor si debita querit
Mens vtriusqꝫ nisi sit non bene continet alter
Tuta manet viuente viro que nescia nupsit
Vult leo si venit hic redit hec retinēsqꝫ priorem

Cognatam propriam nemo pro coniuge ducat
Omnes vxoris consangwineos reprobabis
Nunc septennorum graduum distinguitur ordo
Vt que status hominis sic est generatio quarta
Truncus ponitur hic cum ramis vt docet
In testes recipi monstrat tibi sexta parentes
Tangitur hic q non incestu gignitur heres
Vtitur hec in quo dispensandum licitum sit
Aut si fraus subeat cogetur illa reuerti
Susceptam sobulem vetat affini sociandam
Tunc raptus fiet cum vi deducitur illa
Coniungetur ei purgatio crimine raptis
Consecrat ecclesias domini distinctio prima
Panis sacrati fert sacramenta secunda
Tercia dat ferias nobis ieiunia datq3
Baptisma q3 docet tempus distinctio quarta
Confirmat sacrat officijs ieiunia laudat
Pneumate donato concludit fine beato

Explicit decretum versificatum

Liber decretorum distinctus est in tres partes· Quarū prima vocatur distinctiones & huiusmodi sūt centū & vna· In primis duabus distinctionibus tractat magister Gracianus de iure / ponendo iuris diuisionē sub diuisiones & diuersarum specierum differēcias & conuenientias In tercia quid sit canon / quid priuilegiū· & qd officiū legū In quarta quare leges facte sunt & quales esse debeant & quando de eis vel ſm eas sit iudicandum / ac de quadragesimali obseruatione· In qnta de muliere enixa vl' menstruosa In sexta de multiplici genere illusionū· In septima de conditoribus legum· In octaua q veritati & rationi sit consuetudo postponenda· In ix· q tribunalia regum sacerdotali sunt potestate subdita & q pontifex & reges sese indigent

In x· quibus legibus impe ratorum sit obtemperandū & q mendacia scriptorum non sunt admissa canonibus q si quando inveniant sunt corrigenda in opusculis tractatorum·
In xi· q usus & consuetudo legū et canonū non vincant & que ꝯ·ob·
In·xij· & consuetudine·& more·quisq modum psallendi debet teneri
In xiij· q minus maluz est eligendum·
In xiiij· q nō aliqua cmit tēda delicta a nobis ne aly graviora cōmittant & que conscius valeant tempari
In xv·quo tempore generalia consilia ceperūt et quorū patrꝝ recipiūt opuscula
In xvi· que synodi vel consilia roborentur auctoritate romana·
In xvij· q absq auctoritate romani pontificis synodus non debet congregari
In xviij· de pena eoruz qui synodo adesse contemnunt de auctoritate rōne sedis
In xix·de aūctate dectaliū epłarū et aplicaꝝ sanxionū
In xx· distinctiōe magister incipit agē d mīstris eccłie
In xxi·de diversis ordinibꝰ & gradibus ministrorum·
In xxij·d dignitate romāe ecclesie & quorūdaz librorꝝ
In xxiij· de ordine mīstroꝝ incipiēs a romano pōtifice Descendo per singulos gradus usq ad hostiarium·
In xxiiij· de examinatione ordinandorum·
In xxv· de officijs clericoꝝ Incipiēs ab hostiario et ascēdendo usq ad epalem dignitatem scz archi pmicerij & thesaurizary circa medium illiꝰ distinctionis· Nūc autem mgr Gracianus incipit declarare illas xx·penas & pctā regule apostolice qs enumerat apostolus·
In epistola ad Titū & ad Thimotheū·& prosequit in eadē distinctione·oportz epm & quēlibet ad sacros ordines promovenduz esse sing crimīe supple notabili
In xxvi·magister determinat de illa clausula regule apostolice predicte unius uxoris virum continuando Deinceps d continentia clericorum usq ad tricesimam quartam distinctionem·

In xxxv. determinat illam clausulaz regule apostolice sobriū cui9 tamē partē reseruat vsqz ad xliiij distinctiōz
In xxxvi. distinctione prudentem & illam prosequitur in tribus distinctionibus immediate sequentibus
In xl. & xli. distinctione illud ornatum doctorem
In xlij. illud hospitalem
In xliij. pudicū & doctorē
In xliiij. illud ñ violētū qd est ps qd dictū superius distinctione xxxv. sobrium
In xlv. illud nō pcussorem
In xlvi. illd ñ esse litigiosū
In xlvij. illud non cupidū dom9 sue bene propositum
In xlviij. illud nō neofitum
In xlix. mgr̄ huit recapitulat pcepta regle aplice pdcē
In l. magister agit d lapsu & reparatione clericorum
In li. de curialibus ordinādis vel non
In lij. d prepo steratione sacrorum ordinum
In liij. de curis ānexis recipiēdū i clericū l monasteriū
In liiij. d suis et manumissis
In lv. de corpe viciatis bigamis illitātis publice penitentibus ordinandis vel non

In lvi. d filijs psbiteroz & natis d fornicacōe et adlterio
In lvij. de baptisatis in egtudine non ordinandis
In lviij. de monachis ñ ordināð sine licēcia sui abbatis
In lix. de laycis litteratis non subito ordinandis
In lx. d electōne psonaz ecclesie et in tribus sequētibus
In lxiij. & lxv. de consecratione episcopi
In lxvi. d pmocōe archiepi
In lxvij. d ordiacōe psbite.
In lxviij. de ordinatiōe nō iteranda & de coepiscopis
In lxix. d non ordinatis ne in ecclesia ministrent
In lxx. Ne aliquis ordinetur sine titulo
In lxxi. ne aliquis ordinetur a non suo episcopo
In lxxij. ne aliquis ignot9 sine litteris recommendaticijs recipiatur
In lxxiij. qualiter commendatoria vel dimissoria l formata sit facienda
In lxxiiij. de clericis inuitis non ordinatis
In lxxv. de tempore et die consecrationis episcoporuz nec non de temporibus ordinandorū aliorum clericorū

In lxxvi·de ieiuniis et quatuor temporibus·
In lxxvii·& lxxviii·de etate ordinandorum·
In lxxix·repetit de ordinatione summi pontificis·
In lxxx·in quibus locis fiit ordinãdi epi vel archiepi·
In lxxxi·& aliis sequentibus repetit qđ de p̄ceptis regule apostolice & maxime de continentia clericorum
In lxxxx·de licitis et honestis operibus clericorum
In xci·de modo cantãdi in ecclesia & electi potestate
In xcii·de obedientia minorum erga maiores·
In xciii·de legato romani pontificis·& presentationibus archidyaconorum
In xciiii·de excessibus presbiterorũ & episcoporum
In xcv·& xcvi·de distinctis potestatibus secularibus & ecclesiasticis
In xcvii·repetit de ignotis non ordinandis
In xcviii·& aliis sequentibus tractat de auctoritate archiepiscoporum & primatuum & usu pallii
In ultima distinctione dicitur de una prouincia ne in duas partes diuidatur sine p̄ncipis auctoritate

Secunda ps decreti dr̄ cause eo qđ distincta sit p causas xxxvi In singulis aūt causis apponit magister gr̄acianus plures questiones·in qualibet illarũ allegans pro utraqꝫ parte· tandem diffinitiuam sententiam subiũgens·ut p hoc racões certoꝝ iudiciorũ instruat In p̄ma igit̄ causa dicit de symoniacis que ↄtinet in se septẽ questiones·In p̄ma querit̄ utrũ emere spiritualia sit peccatũ Solutio sic·In sc̄da queritur utrũ pro ingressu ecclesie vel monasterii sit pecuĩa exigenda vel persoluenda· Solutio non & huiusmodi negatiua est vera·In tercia queritur utrũ stipendia ecclesie emere sit symõia Solutio sic·In quarta·utrum ille sit reus criminis cuius pater illo ignorãte symoniacn cõmisit·Solutio Ignorãtia facti n̄ iuris excusat eũ In quĩta utrum licet ea retinere que pater filio symoniace acqsiuit Solu·ꝺ rigore iuris n̄ ſ̄ misericordia secus est

In sexta vtrum ordinati a simoniacis ignoranter sint obicien di vel nō. Solutio probata iuxta ignorantiam misericorditer tollerantur. In septima vtrum renuntians heresi sit recipiendus in dignitate episcopali. Solutio de iuris rigore deponitur. sed ex dispensatione sustinetur.

Secunda causa & quatuor que sequuntur agunt de ordine iudiciario. In qua sunt octo questiones. In prima queritur vtrum in manifestis sit ordo iudiciarius requirendus. Solutio sic nisi sit notoria capi. De manifesta. In secunda vtrum spoliatus ab aliquo sit iudicandus. Solutio nō ante restitutionem. c. Nullus. In tercia qua pena sint feriendi qui in actione defuerint. Solutio talionis ca. Nullo de suo. In quarta si accusatore deficiente reus sit cogendus ad purgacōz Solutio non nisi infamia publica laboret vt hic per totum In quinta an duorum testimonio episcopus sit condempnandus. Solutio sic. capitulo Presbiter. In sexta. quo remedio cause subueniatur vel causa subleuatur. Solutio per appellationem ante sententiam vel post. c. Biduū. In septima an layci ad accusationem clericorum sint recipiendi Solu. de iure antiquo sic. de nouo non. In octaua qualiter accusatio debet fieri. Solutio inscripto. c. In agendo si libellum.

Tercia causa habet xi. questiones. In pma queritur an restitutio sit fienda quibuslibet spoliatis. Solutio sic nisi in istis casibꝫ infamatꝰ apostatatꝰ iuste spoliatus presasius cū suspecto non restituuntur. c. patet. In scda de inducijs quo spacio sint dande. an pꝰ restitutiōm tm̄ & an post vocacōem ad causam quibuslibet concedende sunt. Solutio ad arbitrium iudicis. In tercia quo spacio mensium sint vtriqꝫ concedende. Solutio ad arbitrium iudicis. In quarta vtrum infames sint recipiendi ad accusationem. Solutio non nisi cōtra consimiles. In quinta an testes de domo accusatorum sint producendi vel inimicorum vox sit audienda.

Solutio inimici minime nec etiam domestici quibus imperamus possunt In sexta an extra prouinciam reus sit producend⁹ Solutio non nisi per appellationem. Iu septima an sit audienda cuius sententia quam cum reo par inficit malicia. Solutio sic quamdiu tollatur ab ecclesia In octaua an episcop⁹ ab vno possit iudicari. Solutio non nisi septem episcopis reseruata sententia summo pontifici. In nona an absens aliqs sit accusandus. Solutio non nisi sit absens pro cōtumatia In decima vtrū deficientes vno casu sint admittendi ad consequentia Solutio sic. capitulo placuit In vndecima vtrum accusatus in accusatorem possit conuertere accusationem. Solutio non nisi maiori crimine.

Quarta causa habet sex questiōes In prima queritur an in excōmuīcacōe constitut⁹ aliqm accusare valeat Solutio non In secūda an infra decimūquartū annū possit quis testificari Solutio non. In tercia an ab accusatione prohibitus possit testis existē. Solucō nō. c. spaciū In quarta vtrū idē possit accusator et testis existē Solucō nō. c. i. et ij. In qnta si ad causam vocatus non venerit die statuta sit excommunicandus Solutio sic nisi iustam causam absentie probauerit In sexta an calūpniator in propria causa sit audiendus Solutio sic si causa non sit criminalis.

Quīta causa habet sex questiones In prima querit᷑ qua pena sit puniēdus qui famosū librū scripsit Solutio anathematisandus nisi scripta probauerit. c. quid malis. In secunda quotiens sit quis ad causam vocandus antequam sententiam excommunicationis accipiat. Solutio nō solum semel sed etiam bis vel ter In tercia an procurator causam alicuius agere valeat qui per se tunc adesse non potest. Solutio criminalem non nisi sit illustris persona. Causam vero iniuriarum quilibet potest. c. episcopi. In quarta an absqz sinodali audientia episcopus sit dampnandus. Solutio non. In quinta an sit habendus inimicus qui amicum accusaturus est. Solutio non. si hoc agat ex veritate. capi. Illi qui.

In sexta qua pena sit plectendus qui non probat quod obicit. Solutio talionis. c. epiphanum

Sexta causa habet v. questiões. In prima querit an criminne irretici vel infamia notati ad huiusmodi accusationem sint admittendi. Solutio non. c. sunt plurim. In secunda si episcop9 accusatiõm in accusantẽ vertere voluerit vtrum simplici verbo eius sit fides adhibenda. Solutio non absq3 certa probatione. In tercia an liceat expetere iudiciu3 archiepiscopi alterius prouincie. Solutio non nisi in causa dampnationis. In quarta cuius iudiciũ sit expectandum cum episcopi prouincie in sentencia discordant. Solutio archiepi. & coepiscopoꝝ vltime ꝓuincie. c. i. & ij. In quinta si accusatore deficiente reus sit cogendus ad probationem. Solutio non. sed ad purgationem si laborat infamia. c. actor.

Septima causa habet duas questiones. In prima queritur. vtrum viuente episcopo alius possit in eadem ecclesia ordinare. Solutio non nisi transferatur vel cedat pre infirmitate vel senectute. datur ei coadiutor. c. q̃uis iste. In secũda vtrum isti qui deserunt causa infirmitatis valitudine recepta possint cathedram repetere. Solutio non.

Octaua causa habet q̃nq3 questiones. In prima queritur an liceat episcopo successorẽ eligere. Solucõ ñ. c. apostolica In secunda an amicorum patrocinia debeãt ĩ electione conualescere. Solutio nõ. c. illud In tercia an sit symonia p9 electionem propter indẽnitatem iuramentum prestare. Solutio sic. si pactum super hoc processit. c. talia. In quarta an liceat clericis iudicia episcopi de crimine recusare. Solutio non ante condempnationem. In quinta an excusatus corã apostolico sine eius litteris debeat reuerti. Solutio non.

Nona causa habet tres questiones. In pˢma querit̃ an ordinat9 ab excõmunicato sit audiẽdus. Solutio non nisi ignorauerit illum excõmunicatum esse. c. ab excommunicatis. In scđa an liceat episcopo vel archiepiscopo alteri9 clericoꝝ ordinare. Solutio non sine litteris dimissorijs sui episcopi.

In tercia an liceat archiepiscopo subditos suffraganij sui dampnare vel absoluere. Solutio non nisi negligens fuerit episcopus vel ad eū appellatio deferat᷑ vel in casu ꝯsimili.

Decima causa habet tres questiones. In pꝛima queritur an ecclesia cum omni dote ad episcopum pertineat aut ad eius oꝛdinationem. Solutio sic. c. regenda. In secunda an liceat episcopis res ecclesie distrahere. Solutio non. c. precaruere. In tercia quid a singulis ecclesijs nomine cathedꝛatici valeant exigere. Solutio. duos solidos. c. Item siquis

Undecima causa habet tres questiones. In pꝛima queritur an clericus ante ciuilem iudicem sit trahendus. Solutio non. In secunda qua pena sit feriendus. qui clericū ad secularem iudicem traxit. Solutio excommunicatiōis. In tercia qua pena dignus sit qui excommunicationem vel sententiam episcopi non seruauerit. Solutio talis est puniendus depositione.

Duodecima causa habet quinqȝ questiones. In pꝛima queritur an liceat clericis pꝛopꝛium habere. Solutio non regularibus. c. non dicatis. In secunda an liceat eis res ecclesie dare vel distribuere. Solutio non nisi in casibus. a iure concessis xij. q. ij. sine exceptione. In tercia an clerici acquisita de rebus ecclesie possint relinquere quibus voluerint. Solutio non nisi ecclesie. c. i. de testa. requisiti. In quarta quibus possunt ea relinquere que de suis et rebus ecclesie peruenerūt Solutio partim ecclesie & partim heredibus xij. q. iiij. c. i. In quinta an liceat clericis facere testamentum. Solutio sic de ꝓpꝛijs licet. de rebus autem ecclesie non. ij. q. v. c. fixum

Tredecima causa habet duas questiones. In pꝛima queritur. vtrum decime sint dande ratione territoꝛij vel persone. Solutio ratione vtriusqȝ xvi. q. i. questi. In secunda queritur an ius percipiendi decimas & funerandi tollatur pꝛescriptione tempoꝛis. Solutio sic. quia tollitur ius percipiendi decimas. xvi. q. iij. extra de pꝛescrip. de quarta. Sȝ ius funerandi non tollitur pꝛescrip. vt iij. q. ij. §. non queritur.

Decimaquarta causa habet vi. questiones. In prima q̄ritur an liceat clericis in iudicio sua repetere. Solutio sic. In secunda an super rebus ecclesie de eadem ecclesia testes sunt recipiendi. Solutio sic. c. super prudentiam. In tercia an preter sortem aliquid eligere sit vsura. Solutio sic. c. pleriq3. In quarta an liceat clericis vel laycis vsuras petere. Solutio non. xiiij. q. iiij. qm̄. nulli. c. nec hoc. In quinta an ecclesie vel elemosine sint faciende de vsuris. Solutio non. xiiij. q. v. In sexta an vsurarij possint agere penitentiaz nō facta restitutione. Solutio sic. si non habeant vnde restituant. ca. si res aliena.

Decimaquinta causa habet viij. questiones. In pma queritur an ea que fiunt ab ignorantibus sint eis imputanda. Solutio non nisi culpa sua per ignoratiaz deuenerit. c. siqs de clericis. In secūda an pro impensis patrocinijs liceat clerico munera exigere. Solutio non. In tercia an per cōfessionem mulieris. cum qua peccauit sacerdos sit condempnandus. Solutio non. c. Nemini. In quarta. an die dominico debeant episcopi causas audire. Solutio nō. c. placita. In quinta an neganti crimen purgatio sit indicenda. Solutio sic. si laboret infamia. c. pspiter. In sexta an in criminalibus confessio sit extorquenda. Solutio sic. sed a curialibus nō. In septima an episcopus solus deponere valeat prespiterū vel dyaconum. Solutio non. c. felix. In octaua. Si confessus vel conuictus de hijs que ante ordinationem commisit valeat ministrare. Solutio non. ca. vult.

Decimasexta causa habet septem questiones. In prima. an liceat monachis populis officium celebrare. Solutio sic cum permissione episcopi & licencia abbatis. §. ecce. In secunda an liceat eis in capellis suis sacerdotes instituere. Solutio sic. si eas possident cum omni iure. ca. visis. In tercia an iura ecclesiarum per prescriptionem tollant̄. Solutio sic ca. primo. In quarta an ecclesia aduersus ecclesiam possit prescribere. Solutio sic. capitulo volumus.

In quinta an episcopus vł abbas iure territorium capellani valeat vendicare. Solutio non. c. si quis. In sexta. si quis rem ecclesie ab aliquo iniuste detentam sua auctoritate inrepserit an cadat a causa. Solutio Ipse quidem cadit a causa sed ecclesia non. c. si episcopus. In septima an liceat alicui de manu layci ecclesiam recipere. Solutio non nisi ecclesia vel monasterium habeat iuspatronatus. c. si quis deinceps.

Decimaseptima causa habet quatuor questiones. In prima queritur an reus sit voti cũ a proposito cordis sui recedit. Solutio non quantum ad ecclesiam nisi ore pronunciauerit. c. i. In secunda an beneficia sint ei reddenda. qui eis in infirmitate renunciauit. Solutio sic si non erat sui compos. In tercia an liceat ei qui se tradit monasterio postea ad propria redire. Solu. sic ĩfra ãnũ. In q̃rta. si retroierit an sint ei sua reddẽda Solu. sic si de licẽtia sui p̃lati recessit alia° ñ

Decimaoctaua causa habet duas questiones. In prima queritur an abbas factus episcopus acquirat monasterio vel ecclesie Solutio dum fuit abbas acquisiuit monasterio Sed dum factus episcopus ecclesie. c. q̃ sit. In secunda an per episcopum sit abbas eligendus. Solutio a fratribus est eligendus. ꝫ ab episcopo ordinandus. c. hoc tantum.

Decimanona causa habet tres questiones In prima queritur an episcop⁹ debeat permittere clericos ad monasteriũ transire. Solutio sic. In secũda si voluerint an liceat eis eo inuito ad monasterium transire. Solutio sic. c. due sunt. In tercia an liceat canonicis regularibus transire ad monasterium monachorum. Solutio non sine licencia sui prelati.

Vicesima causa habet q̃tuor q̃stiões. In p̃ma querit᷑ an pueri traditi monasterijs cogant᷑ ibi manẽ. Solutio nõ nisi postquã venerit ad annũ discretiõis et ↄsenserint. In secũda si preter voluntatem parentum intrauerit monasteriũ an possint per eos extrahi de monasterio. Solutio sic infra annũ & diem si sunt infra annos discretionis. c. si puella. In tercia qui inuitus cucullam induerit an cogatur eam retinere.

Solutio nō nisi postq̄ consenserit. In quarta an liceat ab vno monasterio trāsire ad aliud. Solutio sic arcioris regule

Vicesimaprima causa habet v. questiōes. In prima queritur an liceat clerico in duabus ecclesiis inscribi. Solu. nō de iure cōmuni. c. j. ij. In secunda an liceat clerico a sua ad ecclesiam aliam transire. Solutio nō sine litteris dimissorijs sui episcopi. c. si quis iam. In tercia an liceat clericis suscipere procurationem negotiorum seculariū. Solutio nō nisi causa pietatis. In quarta an liceat clericis ornari vulgidis vestibus Solutio non In quīta qua pena sint feriendi clerici q ad seculare negocium fugiunt. Solutio excommunicacōn.

Vicesimasecunda causa habet quīq3 questiones. In prima queritur an iuramentum sit prestandū Solutio sic causa necessitatis. In secunda an sit periurus qui iurat falsum qđ putat esse verum. Solutio sic propter intencionem fallendi. In tercia an liceat clericis episcopo denegare certā obediencia. Solutio non ante condempnationem. In quarta an iuramentum illicitum sit seruandum. Solutio non. ca. in malis ꝛc. In quinta an sit periurus qui cogit alium periurare. Solutio sic. c. periurare.

Vicesimatercia causa habet octo questiones. In prima queritur an militare sit peccatum. Solutio non. in iusto bello. ca. militare. In secunda an bellum sit iustum quod fit ex edicto pulsandi malas causas hominum. Solutio sic ca. j. In tercia an iniuria ecclesiarum sit armis propulsanda. Solutio est ab hijs quibus licet. c. fortitudo. In quarta an vim victa sit inferenda. Solutio est ab eo cuius interest. c. ea vim victa. In quinta vtrum sit peccatum iudici vł ministro reos occidere. Solutio non si fiat causa iusticie. ca. etiam sine peccato. In sexta an mali sint cogendi ad bonum Solutio non ca. ad fidem. In septima an heretici sunt spoliandi suis et ecclesie bonis. Solutio sic. capitulo. Iam vero. In octaua an liceat clericis arma mouere. Solutio non manu propria nisi in causa necessitatis. ca. quicunq3.

Vicesimaq̄rta causa habet iiij· q̄stiōs· In p̄ma q̄rit̄ an he reticus possit aliquez excōmuīcare· Solucō nō· c· audiuim⁹ In secūda an post mortē possit aliquis excōmuīcari Solu· potest pro heresi· c· sane· In tercia an pro peccato dn̄i tota famlia debeat excoīcari· Solu· nō ꝯ mtꝰdici pōt· c· si heres

Vicesimaquinta causa hꝫ ij· questiōes· In p̄ma queritur an auctoritate p̄uilegij q̄s cōtra iurs cōmune ꝑualeat se tueri Solu· valꝫ· ꝯ· vlt· In scd̄a an seq̄ncia p̄uilegia derogēt pri oribꝰ· So· sic si debet̄ ex tota sciēcia l' cta sciēcia c· rescripta

Vicesimasexta causa habet septem questiones· In p̄ma querit̄ an sint sortilegi qui sub ficto noīe religionis futura promittunt· Solutio sunt· In secunda an sit peccatum esse sortilegum· Solutio sic· c· sors· In tercia a quibus gen⁹ di uinationis sumpsit exordium· Solutio a parsis· In quarta quot sunt genera diuinationis· Solutio quatuor ꝯm nume rum· duo vero ꝯm formam· In quinta an sortilegi sunt excō municandi· Solutio sic· c· Contra ydolorum· In sexta vtꝝ excommunicatus ab episcopo possit reconciliari a presbite ro· Solutio non inconsulto episcopo nisi in causa necessita tis· c· ab infirmis· In septima an morientibus sit penitencia indicenda· Solutio non· sed innotescenda· c· admoneant·

Vicesimaseptima causa habet duas questiones· In p̄ma queritur an coniugium possit esse inter vouentes· Solu· nō si votū sit solēpnisatum secus si simplex· c· j· & ij· In secun da an liceat sponse a sponso recedē· Solutio non si despō satio sit de presenti· ca· desponsatam·

Vicesimaoctaua causa habet tres q̄stiones· In p̄ma que ritur an sit coniugiū inter infideles· Solutio non· c· oportet In secunda an liceat converso ad fidem ducere aliā viuente priore· Solutio sic si diuisus sit ab infideli· c· si infidelis· In tercia an bigamus sit qui habuit vnam vxorem ante baptis ma & aliam post· Solutio sic & hoc ratione baptismi·

Vicesimanona causa hꝫ ij· q̄stōes· In p̄ma q̄rit̄ an sit ma trimoīm int̄ ꝯuū et ingenuā· Solutio sic nisi error impediat

In secunda cum deprehenderit illa seruum · an liceat ei ab illo recedere· Solutio sic· c· si quis ingenuus·

Tricesima causa habet quinqz questiones· In pma queritur an sit debitũ reddendũ vxori que propriũ filiũ de fonte suscepit· Solutio sic nisi ex consensu vtriusqz sit factũ· c· dictum est· In secunda an sponsalia ↄtrahant̃ int̃ infantes Solutio non infra septimũ annum· c· vbi non est· In tercia an spirituales vel adoptiui filij naturalibus possint ↄputari· Solutio non· c· j· In quarta vtrũ liceat aliquẽ ↄducẽ cõmatrem vxoris sue in vxorem· Solutio sic vxore mortua si cõmaternitas precessit matrimoniuz· c· sciscitat̃· In quinta an clandestina desponsatio manifeste preiudicet· Solutio nõ quantum ad ecclesiam·

Tricesimaprima causa habet tres questiones· In prima queritur· an possit duci in vxorem que prius polluta est per adulrerium· Solutio potest cum dederit ei fidem pri9 adulter viuente viro nisi machinatus esset in mortem eius· ca· si quis viuente· In secunda an filia sit in vita tradenda viro alicui in vxorem· Solutio non· c· j· § j· In tercia an post patris spõsiõz ipa possit nuberi alij· Solu· pt si nõ cõsenserit·

Tricesimasecũda causa habet viij· questiones· In prima querit̃ an liceat meretricem ducere in vxorem· Solutio sic cũ renũciat· In secunda an ipsa sit cõiunx appellata que ducitur causa incõtinẽcie· Solutio est· In tercia cui9 arbitriũ sequit̃ mulier an aui liberi vel patris origenarij· Soluti· aui In quarta an viuẽte vxore liceat alicui ex ancilla filios querere· Solutio ñ· In quĩta si ea q̃ inuita opprimit̃ pudicitiã amittere cõprobat̃· Solucõ nõ· § j· In sexta si adulter adulterã dimittere possit· Solutio nõ· In octaua si in hoc saltem casu infidelem ducere possit ea condicione vt reuertatur ad fidem· Solutio non· capitulo solum·

Tricesimatercia causa habet quinqz questiones· In pma queritur an propter impotentiam coeundi sit aliqua a viro separanda· Solutio sic· capitulo Si quis·

In secunda an seperata possit ei nubere cū quo p⁹ fornicata est· Solutio potest pnīa per acta·c· In adolescencia· In tercia an sola contritione cordis possit deleri peccatum· Solutio sic vbi facultas confitendi non suppetit si confessionem non contempserit dum poterit haberi·c·prepostera· In q̃rta si tempore orationis vxori quis debeat reddere debitū· Solutio sic· In quinta an vir sine consensu vxoris possit vouere continentiam vel econuerso· Solutio non·

Tricesimaquarta causa habet duas questiones· In pma queritur an rea adulterij sit que credens virum mortuū nupsit alteri· Solutio non· In secunda an redeunte pore cogenda sit redire ad primum & recedere a secundo· Solutio sic·

Tricesimaquinta causa habet x·questiones In pma queritur an liceat aliquē ducere ex cognatiōe propria· Solu·nō In secunda an liceat aliquem ducere ex cōsanguinitate vxoris sue· Solutio non· In tercia vsq₃ ad quem gradum debet quis abstinere a consanguineis suis & vxoris sue· Solutio vsq₃ ad vij·scd̄m antiquos· In quarta queritur quare vsq₃ ad septimum gradum computatur consanguīitas· Solutio ad instar vij·etatum huius seculi In quinta quomodo gradus ɔsanguinitatis sint cōputandi· Solutio sicut ostēditur in arbore· In sexta qui iure propinquitatez firmare debeant· Solutio propinqui & vicini· In septima an illi qui in incestu nati sunt filij reputentur· Solutio non· In octaua si consanguinei ignoranter coniuncti simul possūt remanere Solutio non nisi ex dispensatione romani pontificis in q̄nto gradu vel supra· In nona an matrimonium seperatum per falsos testes si postea apparuerit ecclesiam fuisse deceptam sit reintegrandum· Solutio sic·capitulo quisquis· In decima si relicta alicuius viri ad secundas nupcias transierit· an proles ex eis suscepta poterit copulari consanguineis prioris viri· Solutio non·

Tricesimasexta causa habet duas questiones· In prima queritur·an is qui virginem oppressit raptum commisit·

Solutio sic · c · de raptoribus · In secunda an rapta raptori nubere possit patre consensum prestāte · Solu · sic · c · deniqȝ

Tercia pars decreti dicitur de consecratione eo ꝙ ita incipitur · Et est diuisa in quinqȝ distinctiones · In prima agit de consecratione ec · & cele · missā · In secunda de sacramento eukaristie · In tercia de festiuita · per circulum anni celeb · In quarta de baptismo · In quinta de confirma · & ieiunio · Et sic terminatur liber in duobus · c · de spiritusancto ·

Incipiunt tituli legales secundū ordinē alphabeti diuersoꝝ voluminū iuris ciuil ·

Incipiūt rubce · ff · veteris A

Adoptionibus & emancipatis libro primo · li · j ·
Aliēacōe iudicii causa facta
Arbitris libro iiij ·
Ad senatusconsultuȝ velleianum libro xviij ·
Ad legem aquiliā li · ix ·
Ad legē rodiā de iactu li · ix
Ad exhibendum li · x ·
Aleatoribus libro xj ·
Ad senatusconsultum macedonianum libro ix ·
Accusationibꝫ empti et venditi libro xix ·

Inforciati A ·

Actione reꝝ āmotarū li · j ·
Agnoscendis vel alendis liberis a parentibus vel patronis libertis libro j ·
Adiministracōn & consensu tutorum & curatoꝝ li · ij
Acquirenda vel obmittenda hereditate li · v ·
Ad senatusconsultū silnianum & claudianum li · xxix
Annuis & menstruis legatis & fideicommissis li · ix ·
Alimentis et cibariis legatis libro x ·
Auro et argēto mudo ornamentis vngentis vestibꝫ & vestimētis statuis legatis li · x
Adimēdis et trāsferendis legatis & fideicōmissis li · x ·
Ad senatuscōsultū trebelliamū assignādis libtis li · xiiij ·
Ad senatuscōsultū terculianum & orficianum li · xiiij ·

· ff · Noui A ·

Aqua pluuiali arcēda li · j ·
Adepcōe libertatis li · ij ·
Acquirēda possessiōe li · iij
Acgrendo reꝝ dominio li · iij
Aq̄ cottidia · & estiua li · v ·
Actōibꝫ et obligacōibꝫ li · vi
Arboribus cedendis li · v

Acceptilacōibus libro viij·
Arborū furti cesarū li·ix·
Abigeis libro ix·
Accōibꝰ et iscpcōibꝰ li·x
Ad legē iuliā maiestatis li·x
Ad legē iuliā d adultio li·x
Ad le·iul·de vi publica li·x
Ad le·iuliā d vi puata li·x
Ad le·corneliā d sicariis li·x
Ad le·pōpeiā d pricidis li·x
Ad le·corne·d falsarys li·x
Ad le·iuliā repetēdaꝝ li·x
Ad legē iuliā de ānona li·x
Ad legē iuliā peculatꝰ li·x
Ad legē iuliā d ambitu li·x
Ad legem flauiam de plagiarys libro x·
Ad senatusconsultum turpilianum libro x·
A qbꝰ appellare ñ licz li·xi
A quo appellet quis li·xi·
Applacōibꝰ et relacōibꝰ li·xi
Appellacōibꝰ recipiēd li·xi
An per alium causa appellationis rescindi possit li·xi·
Aput quez a quo appellat aliā causā agē ꝯpellat li·xij
Ad municipales libro xij·
Albo scribendo libro xii·
Administracōe rerū ad ciuitatem pertinentium li·xii·

·ff·veteris B·

Bonoꝝ possessionibus li·v

Inforciati B·

Bōꝝ possessiōe furioso īfanti surdo et ceco ꝯpetēte li·xiii
Bonorum possessione cōtra tabulas libro xiii·
Bonorum possessione secūdum tabulas libro xiii·
Bonis libertorum li·xiiii·
Bonorum possessionē ex testamento militis li·xiii·

·ff·Noui B·

Bonis auctoritate iudicis possidēd seu venūdand li·iiii
Bonis damnatorum li·x·
Bonis eorū qui añ sentēciaz mortem sibi cōsciuerūt li·x·

·ff·veteris C·

Constitucōibꝰ principū li·j·
Calumpniatoribus li·iij·
Communia predia tam rustica quam vrbana li·viij·
Communia diuidenda li·j·
Condictiōe causa data causa non secuta libro xij·
Condictione ob turpem vel iniustam causam libro xij·
Condictione indebita li·xii
Conditione sine causa li·xii
Capite minutis libro xiii·
Conditione furtiua li·xiii·
Conditione ex lege li·xiii·
Conditione triticaria li·xiii·
Contrahenda emptione & venditione·Et de pactis

inter emptorem & vendito
rem libro xviij.
Cōmodati vel aduci li. xiij
Constituta pecunia li. xiij.
Compensacoībus li. xvi
Inforciati C.
Concubinis libro primo
Confirmando tutore vel cu
ratore libro ij.
Cōtraria tutele actiōe li. iij
Curatoribꝰ furioso vel alijs
extra mores dandis li. iij
Cōdicoībꝰ instituccōm li. iiij
Cōdicoībꝰ & dmrācō. li. xi
Cōdicoībꝰ coñ tablasˀ li. xiij
Collatione bonorum li. xij
Collatione dotis li. xiij.
Coniūgendis cū emancipa
to liberis eius li. xiiij
Carboniano edicto li. xiiij.
.ff. Noui C.
Collusione detegenda li. ij.
Confessis libro iiij
Cessione bonorum li. x
Curatore bonis dando li. x
Collegijs illicitis li. ix.
Cloacis libro v.
Concussione libro ix.
Cōfractoībꝰ et expilatoribꝰ
Crimīe expilate hēdita. li. ix
Crimine stellionatus li. ix.
Custodia & exhibitione re
orum libro x
Cadaueribꝰ puniutorū li. x.

Captiuis & postliminio re
uersis libro xi.
Castrensi peculio li. xi
Censibus libro xviij.
.ff. veteris D.
De diuisione rer̄ et q̄litatū
Dolo malo libro iiij.
Depositi vel contra li. xvi.
Distractione pignorum &
ypothecarum li. xviij.
Diuorcijs libro xxiiij
Donationibus inter virum
& vxorem libro xxiiij.
Inforciati D.
Dote prelegata li. ix
Dotis collatione li. xiiij.
.ff. Noui D.
Damno infecto & subgerē
do libro primo
Danationibus li. i. li. i.
Donationibꝰ causa mortis
Diuersis temporibus et pre
scriptionibus li. vi.
Doli mali & metus excep
tione libro vi
Duobꝰ reisˀ stipulādis li. xij
Decurionibus libro xij.
Decretisˀ ab ordīe faciēd li. xij
.ff. veteris E.
Eo p quē factū erit q̄ minꝰ
quis in iudicio sistat li. ij.
Edendo libro secundo
Eo qꝫ certo loco dari opor
tet libro tredecimo.

Exercitatoria accōe li·xiiij·
Exceptione rei vendite & tradite libro xxi·
Edilitio edicto & de redibitoria actione li·xxi·
Ex quibus causis maiores xxv··ānis restituūtur li·iiij·

Inforciati E·

Excusatoribus & temporibus eorum idest tutor̄ li·iij
Eo qui pro tutore vel curatore negotia gessit li·iij·
Ex quibus causis in possessionem eatur libro vi·

·ff·Noui E·

Excepcōe rei iudicate li·vi
Eo qui appellauerat in prouincia libro xi·
Excepcōib᷒ et p̄scrip·li·vi
Effractoribus libro ix·
Extraordinariis cīmib᷒ li·ix
Exceptione doli mali et metus libro sexto·
Euictionibus & dupli stipulatione libro xxi·

·ff·veteris F·

Feriis et dilationibus et diuersis temporibus li·ij·
Fideicommissaria hereditatis peticione libro v·
Familia herciscunde li·x·
Fugitiuis seruis li·xi·
Fide instrumētorum li·xij
Fundo dotali libro xiij·

Inforciati F·

Fundo instructo vel infecto legato libro ix
Fid iussorib᷒ et mādatorib᷒ hēdib᷒ tutor̄ curator̄ li·iij·

·ff·Noui F·

Fideicommissariis libertatibus libro ij·
Fluminibus & ne quid in flumine publico li·v·
Fonte libro v·
Furtis libro ix·
Furti aduersus nautas caupones stabularios li·ix·
Furib᷒ & balneariis li·ix·

Inforciati G·

Gradibus & affinitatibus & nominibus eorum li·xiij

·ff·Noui G·

Glande legenda libro v·

·ff·veteris H·

His qui sui vel alieni iuris sunt libro secundo·
His q īfamia notant̄ li·iii·
His qui eiecerunt vel effuderunt libro ix
Heredibus tutorum vel curatorum libro iii·
Hereditate vel actione vendita libro xviii·

Inforciati H·

His q intestamēto delentur ł inducūt̄ ł inscribūt̄ li·iiij·
Heredib᷒ instituendis li·iiii

Liberatione legata libro x·
Lege falcidia·
Legatis prestandis circa tabulas bonorum possessione petita libro xiij·
Libtis vniuersitatis li·xiiij·

·ff·Noui L·

Liberali causa li·ij·
Loco publico fruendo li·v
Locis & itineribus publicis libro quinto·
Libero hoie exhibēdo li·v·
Liberis exhibendis & deducendis libro v·
Litigiosis libro vi·
Libellis dimissorijs li·xi·
Legationibus libro xij·

·ff·veteris M·

Minoribus xxv·ānis li·iiij
Mortuo inferendo li·xi·
Mandati vel contra li·xvij

Inforciati M·

Militari testamento li·v·
Magistratibꝰ conueniendis li·iij

·ff·Noui M·

Manumissionibus li·j·
Manumissi vindicta li·ij·
Manumissionibus que seruis ad vniuersitatem pertinentibus imponuntur li·ij
Muneribꝰ & honoribꝰ li·xij
Manumissis ī testamēto li·ij

·ff·veteris N·

Ne quis eum qui in ius vocabitur vi eximat li·ij·
Negocijs gestis li·iij·
Naute caupones stabularij vt recepta restituant li·iiij
Noxialibus actionibꝰ li·ix
Nautico fenore li·xxij·

·ff·Noui N·

Noui opis nūciatione li·j·
Natalibꝰ restituendis li·ij·
Ne vis fiat ei qui in possessionem missus fuit libro v·
Ne qd ī loco sacro fiat li·v
Ne quid in flumine publico ripa ve eius li·v·
Ne de statu defūctoꝝ post quinquēnium queratᵣ li·ij
Nichil debet innouari pendente appellatione li·xi·
Nundinis libro xij·
Nouacionibuꝰ et delegacionibus libro octauo

·ff·veteris O·

Origine iurium & oīum magistratuum libro j
Officio consulis libro j·

Officio prefecti ꝑtorio li. j
Officio prefecti vrbis li. j
Officio questoris li. j.
Officio pretoris libro j.
Officio prefecti vigilū li. j
Officio ꝓcōsul et legati li. j
Officiō prefecti augusti li. i
Officio presidis libro j.
Officio procuratoris cesaris libro primo.
Officiō iuridici li. j
Officio eius cui mandata ē iurisdictio libro j.
Officio assessoris li. j.
Operibus seruorum li. vij.

Sequitur Inforciati O.

Optione vel electione legata libro nono.
Obsequijs a liberis et libertis parentibus & patronis prestandis libro xiij.
Operis libertorum li. xiiij.

.ff. Noui O.

Operibus publicis li. xij.

.ff. veteris P.

actis libro secundo.
Procuratoribus & defensoribus libro tercio.
Peticione hereditatis li. v
Possessoria hereditatis actione libro quinto.

Postulando libro iij·
Publiciaria in rem actione libro sexto·
Pignoraticia actione li·xiij
Peculio libro xv·
Periculo & commodo rei vendite libro xviij·
Prescriptis verbis & in factum actionibus li·xix·
Pro socio libro xvij·
Pignoribus & ypothecis· et qualiter ea contrahantur libro vicesimo·
Probationibus & presumptionibus libro xxij·
Pactis dotalibus li·xxiij·

Inforciati P·

Penu legata libro xix·
Peculio legato libro xxix·

·ff· Noui P·

Pro soluto libro iij·
Publicanis & vectigalibus libro primo·
Pro emptore libro iij·
Pro herede libro iij·
Pro donato libro iij·
Pro delicto libro tercio·
Pro legato libro iij·
Pro dote libro iij·
Pro suo libro tercio
Pro priuilegio creditorum li·iiii
Precario li·v· li·viij
Pactis inter emptorem et vendi·
Pretoriis stipulacionibus li·viii
Priuatis delictis li·ix·
Publicis iudiciis li·x·
Priuilegiis veteranorum li·xi
Preuaricatoribus li·ix·
Pupillaribus actionibus li·ix·
Penis libro x·
Per quem appellauit in prouincia defendi·
Pollicitationibus li·xij·
Pro senetis libro xii·

·ff· veteris Q·

Quod quisque iuris in alterum statuit ipse eodem vtatur li·ii·
Qui satisdare cogunt li·ii·
Quod cuiusque vniuersitatis li·iii
Quibus ex causis maiores li·iiii
Quod metus causa gestum est li·iiij·
Quando dies vsufructus legati cedit libro septimo·

Ritu nupciarum li·xxiij·
Repudijs et diuorcijs·li·xxiij
Inforciati R·
Rebus eorū qui sub tutela
vel cura sūt sine decreto nō
alienādis ꝉ supponēdis li·iij
Rebus dubijs li·x·
Regula catboniana li·x·
·ff· Noui R·
Re iudicata & effectu sentē
tiaꝝ & interlocucoībꝰ li·iiij
Ripa munienda li·v·
Rebus auctoritate iudicis
possidendis libro iiij·
Remissionibus li·v·
Riuis de fonte libro v·
Rem pupilli vel adolescen-
tis saluam fore·li·viij·
Rem ratam haberi & de ra
ti habitione libro viij·
Receptatoribus libro ix
Requirendis & absentibus
puniendis libro x·
Re militari libro xi·
Regulis iuris libro xij·
·ff· veteris S·
Statu hominum li·i·
Senatoribus libro·i· |ij·
Siqs ī ius vocatꝰ ñ ierit li·
Siquis ius dicenti non ob
temperauerit libro ij·
Si ex noxali causa agatur
quomodo caueatur li·ij·
Siquis cautionibus in iudi
cio existēdi causa factis nō
obtemperauerit li·ij·
Si ps hēditatis petatꝛ li·v
Si ager vectigalis vel em-
phiteoticus petatur li·vi·
Si vsufructus petitur vel
ad aliū ptinere noscatꝛ li·vij
Seruitutibus vrbanorum
prediorum libro viij·
Seruitutibus rusticoꝝ pre
diorum libro viij·
Si seruitus vendicetur vel
ad aliū ptinere negetꝛ li·viij
Si quadrupes pauperiē dā
num fecisse dicatur li·ix·
Seruo corrupto li·xi·
Si mensor falsum modum
dicat libro xi·
Sepulchro edificando
Seruis exportādis li·xviij
Sponsalibus li·xxiij·
Inforciati S·
Soluto matrimonio quē-
admodum dos petatur li·xi
Si ventris nomine ī posses-
sione missa·
Si mulier ventris nomine
calumpnie causa ipsius esse
dicetur libro primo·
Suspectis tutoribus & cu
ratoribus libro ij·
Siqs ab ītestato ꝉ alio mō
possideat hēditatē li·xxix·
Siqs aliquod testamētū ir

Vsu et vsufructu et redditu & habitacōe et opis p legatum fideicōmissū datis li. ix.
Vt legatorū & fideicōmissorum seruandorū causa caueatur libro xij.
Vt in possessione legatorū l' fideicommissor seruādorum causa esse liceat li. xij.
Vnde legittimi li. xiiij.
Vnde liberi libro xiiij.
Vnde cognati li. xiiij.
Vnde vir & vxor li. xiiij
Vt veteranorum militū successione libro xiiij.
Vt legib9 senatusq3 ɔsulto bonorū possessio det' li. xiiij
Ventre in possessione mittendo & curatore ei9 li. xiiij
·ff· Novi V·
Vsurpationibus & vsucapionibus libro iij.
Via publica & itinere publico fruendo libro v.
Vt in flumine ripa ve nauigare libro quinto.
Vi & vi armata li. v.
Vti possidetis vtrobi li. v.
Vt migrando
Verbor obligacōib9 li. vij.
Vi bonorū raptorū li. ix.
Vocatione & excusatione munerum libro xij.
Varijs & extraordinarys cognitionibus libro xij
Verbor significacōe li. xij.
Sequūt' rubce codicis. A.
Apostatis libro primo.
Assessoribus & domesticis
Annons li. i. |li. i.
Aduocatis diuersorum iudiciorum libro ij. |li. ij.
Aduocatis diuersor iudicū
Alienatione iudicij mutandi causa facta libro ij.
Aduocatis fisci. li. ij.
Ad exhibendum li. iij.
Actioīb9 et obligacoīb9 li. iiij
An seru9 p suo facto li. iiij
Actioīb9 hereditarijs li. iiij
Actione pignoraticia li. iiij.
Actione exercitatoria
Ad senatusconsultum macedonianum libro iiij. |li. iiij
Ad senatuscōsultū siluianū
Actōib9 empti et vēdi. li. iiij
Alēdis liberis a pntib9 li. v
Administratione tutorum. & curatorum li. v.
Alimētis pupill' pstādi li. v
Arbitrio tutele li. v.
Auctoritate prestanda li. v
Actore a curatore vel tutore dando libro v. te
Adeūda et abstinēda hētita
Ad legem falcidiam li. vi.
Ad senatusconsultum tercullianum libro sexto

Collatione eris libro x·
Curionibus et filiis eorum·
Classitis libro xi·
Curialibus vrbis rome li·x·
Collegiatis libro xi·
Canone frumentario vrbis rome libro xi·
Capitatione ciuium censibus eximenda libro xi·
Colonis palastinis li·xi·
Colonis tracẽsibus li·xi·
Colonis illiricianis li·xi·
Censibus censitoribus equatoribus & inspectoribus li·xi
Collatione fundorum patrimonalium & emphitheoticorum libro xi·
Conductoribus & pcuraroribus prediorum fiscaliũ li·xi·
Collatione fundorũ fiscaliũ vel rei priuate ł domĩce vel ciuitatis vel templi·li·xi·
Cipressis ex luco damnensi vel parseis per egiptum nõ excidendis libro xi·
Consulibus et non spergẽdo ab hiis pecuniis & de prefectis & magistratibus & patriciis militum libro xii·
Cõsistorianis militibus li·xii
Comitibus & tribunis scolarum libro xii·
Comitibus rei militaris li·xii
Comitibus & archiatris sacri pallacii libro duodecĩo·
Comitibus qui procurationem petunt libro xii·
Curiosis libro xii·
Castrensi omnium palatinorum peculio li·xii·
Castrensi peculio militum p̃fecti annonarum li·xii·
Commeatu libro xii·
Cursu publico & angariis & per angariis libro xii·
Coartalibus p̃ncipibus li·xii·

Codicis D·

Defensoribus ciuitatũ li·i·
Diuersis rescriptis et pragmaticis sanctionibus li·i·
Dolo malo libro ii·
Dilationibus libro iii·
Deposito libro iiii·
Donationibus ante nupcias & propter nupcias li·v
Dotis commissione li·v·
Dote cauta nõ nũerata li·v
Donationibus inter virum & vxorem libro v·
Diuorcio facto aput quem liberi morari debeant li·v·
Diuidenda tutela li·v· |vii
De ticia libertate tollẽda li·
Distractiõe pignorũ li·viii·
Duobus reis stipulãdis et duobus reis pmittẽdis li·viii
Donationibus qui sub mõ vel condictione fiunt li·viii

Codicis F.
iliofamilias libro secūdo
Fideiussoribꝰ minorū li. ij.
Formulis libro ij.
Ferijs libro iij.
Familie herciscunde li. iij.
Finium regendorum li. iij.
Fide instrumentorū li. iiij.
Fundo dotali libro v.
Fideiussoribꝰ tutorum li. v
Fugitiuis seruis libro vi
Furtis et suo corrupto li. vi
Fideicommissis libro vi.
Falsa causa adiecta legato vel fideicommisso li. vi.
Fideicommissarijs libertatibus libro vij.
Fructibꝰ et litis expēsis li. vij
Fideiussoribus & mandatoribus libro viij.
Famosis libellis libro ix.
Falsa moneta libro ix.

Triū li. Codicis F.
Fide instrumentorum & iure haste fiscalis li. x.
Fiscalibus vsuris li. x.
Filijsfamilias & queadmodū pater ꝓ hijs teneat li. x
Frumento vrbis constantinopolis libro xi.
Frumento allexādrino li. xi
Fabricensibus libro xi.
Fundis limitosis & terris & paludibꝰ & pascuis li. xi
Fundis patrimonialibus et saltuensibus & emphitheoticis libro xi.
Fundis reipublice & saltibus diuine domus li. xi.
Fugitiuis colonis primoīa libꝰ & emphitheoticis li. xi
Fundis & saltibus rei dominice libro xi.
Filijs officialiū militarium qui moriūtur in bello li. xi.

Codicis G.
Generali abolitione li. ix.

Triū li. Codicis G.
Gladiatoribus li. xi.
Grege dominico li. xi.

Codicis H.
Hereticis & manicheis & samaritanis libro i.
His qui ad ecclesiam confugiunt libro i.
His qui in ecclesia manumittuntur libro i.
His qui ad statuam confugiunt libro i.
His qui potenciorū nomine titulos predijs affigūt li. ij.
His qui vi metus ve causa fiunt libro ij.
His qui veniam etatis impetrauerunt libro ij.
Hereditate vel actione vendita libro quarto.
Heredibus tutorum libro v

Triū li. Codicis N.

Codicis O.

Triu li. Codicis P.

Codicis Q.

Sponsalibus libro ·v
Si rector prouincie li·v·
Si quacunqz preditus potestate vel ad eum pertinentes ad suppositarum iurisdictionis sue aspirare temptauerit nupcias libro v·
Si nupcie ex rescripto petantur libro v·
Secundis nupciis li·v·
Si secūdo nupserit mlr li·v
Soluto matrimonio quemadmodum dos petatur li·v
Si constante matrimonio dos soluta fuerit li·v·
Si ex pluribus tutoribꝰ vl' curatoribus vnus agere vl' conueniri possit libro·v·
Suspectis tutoribus l' curatoribus libro v·
Si mater indemnitatē promiserit libro v·
Si contra matris voluntatem tutor datus sit li·v·
Si tutor non gessit li·v·
Si ex falsis allegacōnibus se excusauerit libro v·
Si tutor reipulice causa abierit libro v·
Si quis ignorās rē minoris esse sine decreto ꝯparauerit li·v
Si maior factus sine decreto factam alienationem confirmauerit libro quinto·
Seruis fugitiuis libro vi
Si in fraudem patronū a liberto alienacō facta sit li·vi
Si quis aliquē testari prohibuerit vel coegerit li·vi·
Si omissa causa testamenti libro sexto·
Suis et legitīs liberis li·vi
Seruo pignori dato manumisso libro vij·
Seruis reipublice manūmittendis libro vij·
Senatusconsulto claudiano tollendo libro vij·
Sñīs p̄fectoꝝ p̄torio li·vij
Sñīs expiclo recitās li·vij
Sentenciis et interlocucionibus iudicum li·vij·
Sentēcia que sine certa quātitate fertur libro vij·
Sentenciis qui pro eo quod int' est proferuntur libro vij·
Si a nō ꝯpetente iudice sentencia lata esse dicat' li·vij·
Sñaz rescindi ñ posse li·vij
Si plures vna sentēcia condemnentur libro vij·
Si ex falsis īstrumētis li·vij
Si pendente appellatione mors interuenerit li·vij·
Si vnus ex pluribus appellauerit libro vij·
Si de momentanea possessione fuerit appellatū li·vij
Si per vim vel alio modo·
libro octauo·

Si aliena res pignori obligata sit libro viij.
Si antiquior creditor pignus vendiderit libro viij.
Si communis res pignori data sit libro viij.
Si in causa iudicati pign9 captum sit libro viij.
Si pignus pignori datum sit libro viij.
Si ex vendito pignori agatur libro viij.
Si vnus expluribus heredibus creditorum vel debitoris partem suam soluerit libro octauo.
Si pignoris conuentionem numeratio consecuta non sit libro octauo. |li.viij
Solucoibo & liberacoibus
Siquis imperatori maledixerit libro ix.
Siquis eam cuius tutor fuerit stuprauerit li.ix.
Sepulchro violato li.ix.
Seditiosis libro ix.
Sniaz passis et restitutis li ix
Triũ li. Codicis S.
Sentẽcijs aduersus fiscum latis retractandis li.x.
Super indicto libro x.
Super ex actionibus li.x.
Si suus aut libertus ad decurionatũ aspirauerit li.x.
Si curialis relicta ciuitate rus habitare maluerit li.x.
Si propter inimiciciaz creatio facta sit libro x.
Sũptuũ recupacõn li.x.
Susceptoribus prepositis & arcarijs libro x.
Suarijs & susceptoribo vi & ceteris corporatis li.xj.
Studijs liberalibo vrbis rome & cõstantinopolis li.xj
Sumpt9 iniũcti mũeris ad omẽs ptinẽ collegas li.xj.
Spectaculis & scenis et lenonibus libro xi.
Silenciarijs et decurionibo eorum libro xij.
Stratoribus libro xij.
Salgamo hostibus non prebendo libro xij.
Codicis T.
Transactionibus libro ij.
Temporibus in integrum restitutionis libro ij.
Testibus libro iiij.
Tutelis libro v.
Tutoribus & curatoribus illustrium libro v.
Testamentaria tutela li.v.
Tutore vel curatore qui ñ satisdedit libro v.
Testamento militis li.vi.
Testamẽtis et queadmodũ testamenta ordinent li.vi
Temporibus & reparationibus appellationum li.vij.

Testibus collatione viij.
Tempore non solute pecu-
nie super dote.
Testamentis imperfectis a
parentibus in filios factis
collatione viij.
Ut determinatus sit nume-
rus clericorum sanctissime
maioris ec. colla. i.
Ut iudices sine quoquo suf
fragio fiant colla. ij.
Ut ecclesia romana centū
annorum habeat prescripcōm
Ut nullus mutuans agrico
le teneat ei9 terras coll' v.
Ut ponatur nomē imperato
ris in instrumentis coll' v.
Ut decreto ecclesiasticarum
rerū cōmutacōes fiāt col. v
Ut nō fiant pignoraciones
pro alijs personis coll' v.
Ut ea que sunt insinuata su
per clericis in maiori ec. den
tur collatione v.
Ut clerici quando recedunt
alijs p eis surrogatis pbeāt
surrogatis emolumēta col. v
Ut ī puatis domibus sacra ñ
fiant misteria collatione v.
Ut defuncti seu funera eorum
non iniurientur a creditori-
bus collatione v.
Ut immobilia ante nupcia-
les donationes nec ypothe-
centur collatione v.
Ut facte noue constitucōes
p9 insinuacōs earū post du
os menses valeant coll' v.
Ut nullus fabricet oratorij
domos preter voluntatem
episcopi collatione v.
Ut ab illustrib9 et qui super
eā digitatē sūt col. v |col. v
Ut ordiarie pfecture vrbāe
Ut omnes obediant iudici
bus puīciarum col. v
Ut hi qui obligatis habere
se phibent res minorū aut
erogati sunt eis ad eorū gu
bernationem penitus non ac
cedunt collatione vi.
Ut nō luxurient̄ ꝯtra natu
ram homines colla. vi.
Ut liberti de cetero aureo ñ
egeant anulo colla. vi.
Ut clerici aput episcopos p
prios pmū ꝯueniant̄ col. vi
Ut sine phibicōe matres de
bitrices & creditrices tute-
lam minorum gerāt col. vij
Ut exactione instantis do-
tis prime & secūde viro ad
secunda vota migrante pre
ponatur ex prima vel ex pri
ori matri filij collatione vij
Ut nec miles nec federatus
collatione viij.
Ut diuine iussiones subscri
ptionem habeant gloriosi q
storis collatione viij.

Vt cu[m] de appellacio[n]i [con]gnoscitur s[ecundu]m illas leges debeat iudicari quo t[em]p[or]e date sententie obtinebant coll[atione] viii.
Vt liceat matri & auie & alijs parentibus p[ost] legittima[m] partem liberis derelicta[m] quo[d] voluerint facultatem coll[atione] ix.
Vt sponsalicia largitas specialis co[n]tractus fit coll[atione] ix.
Vt litigantes iurent q[uod] non promiserunt dare iudicibus nec dabunt collatione ix.
Vt fratru[m] filij succeda[n]t p[ar]it[er] ad imitaco[n]em fratru[m] coll[atione] ix.
Vt nulli iudici liceat habe[re] loci seruatorem nisi in certis causis collacione ix.
Vt differentes iudices audire interpellancium allegaco[n]es compellantur coll[atione] ix.
Vsuris nauticis colla[tione] ix.

Inci[pit] rub[ri]ce Institucio[n]u[m]

Adoptionibus li[bro] i ti[tulo] xi.
Attiliano tutore vel eo qui a lege attilia datur li[bro] i.
Auctoritate tutorum li[bro] i.
Ademptione legatorum & tra[n]slatione libro ii.
Assignaco[n]e liberto[rum] li[bro] iii.
Acquisitione per arrogationem libro tercio.
Actionibus libro iiii.
Bonoru[m] possessionibus li[bro] iii.
Capitis diminutione li[bro] i.
Curatoribus da[n]d[is] et [con]firma[n]d[is]
Codicillis libro secundo.
Consensu & obligatione
Donationibus libro i.
Duobus reis stipula[n]di vel promittendis libro iii.
Diuisione stipulationum libro tercio.
Excusationibus tutoru[m] et procuratorum libro i.
Exheredaco[n]e liberto[rum] li[bro] ii
Eo cui libertatis causa bona adiciuntur libro iii.
Emptio[n]e & vendico[n]e li[bro] iiii
Exceptionibus libro iiii.
Fiducia & tutela li[bro] i.
Fideicommissarijs hereditatibus libro ii.
Fideiussoribus li[bro] iii.
Gradibus cognationu[m] li[bro] iii
His qui sui & alieni iuris sunt libro primo.
His qui possunt dari tutores vel curatores li[bro] ii
Habitationibus & vsu li[bro] ii
Heredibus instituendis li[bro] ii
Heredum qualitate & differencia libro ii.
Hereditatibus qui ab intestato deferuntur li[bro] iii.
His per quos agere possumus libro quarto.
Iusticia & iure libro p[ri]mo

Incipiũt rubrice de vsu feudorum A·

Digesti veteris.

Et sunt simul C.liiij.

Inforciati.

Et sunt simul lxxxvj.

Digesti Noui.

Primus liber hꝫ titulos vj
Secundus xvj·
Tercius xj·
Quartus xj·
Quintus habet ti· xxxiii
Sextus vij
Septimus iij·
Octauus viij·
Nonus habet ti· xxx·
Decimus xxv
Undecimus xiij
Duodecimus xviij
Et fiūt simul C·lxxxj·

Codicis

Primus liber hꝫ titulos lj·
Secundus lviii
Tercius xliii
Quartus lxvj·
Quintus lxxiiii
Sextus habet ti· lxj·
Septimus lxxv
Octauus lix·
Nonus habet ti· lj·
Decimus lxxiiii
Undecimus lxxviii
Duodecimus lxiij·
Et fiūt simul vij·C·liij

Autentici siue nouellarum constitutionum·

Prima collacō hꝫ titl'os vii
Secunda habet ti· xj
Tercia habet ti· vii·
Quarta habet ti· viii·
Quinta xviii
Sexta habet ti· xiiij
Septima ix·
Octaua xii
Nona xij
Et fiūt simul·xcviij·

Institutionum·

Primus liber hꝫ titl'os xxiiij
Secundus xxvi·
Tercius xxxii
Quartus xvii
Sunt simul lxxxix·

Decima collatio Autentici siue nouellarum constitutionū aut liber siue vsus feudorum habet titulos lxxxj·

Explicit libellus docēs modum studēdi & legēdi Contenta ac abbreuiata vtriusqꝫ iuris tam Canonici qꝫ ciuilis in se continens titulos siue rubricas eiusdeꝫ iuris per Fridericū Crewsner Opidi Nurembergensis Ciuem summa cum diligencia Anno domini·M·CCCC·LXXVj·die prima mēsis Septembris impressus·

1943 [illegible]

[illegible]

Modus legendi abbreviaturas Nürnberg 1476